

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1055

7. SRPNJA 2023. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Prvo desetljeće Hrvatske u EU

Od kandidature
do članstva

SADRŽAJ

8

Obilježeno 100 godina Družbe
Kćeri milosrđa u Subotici
**Štićenice malenih
i siromašnih**

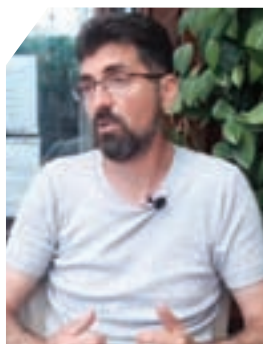
10

Blagoslov prostorija i svečanost
useljavanja u Hrvatski dom – Maticu
Matica – uspjeh svijeta nas

12

Dr. sc. Vladimir Mihić, profesor na
Filozofskom fakultetu u Novom Sadu
Pomirenje nije zaborav

16

Ministarstvo regionalnog razvoja
i fondova EU RH
**Više od pola milijuna
eura za prekograničnu
suradnju**

30

Znanstveni kolokvij ZKVH-a
**Kazalište – prostor
za priznavanje
kulturne različitosti**

34

250. obljetnica izgradnje
župne crkve u Baču
**Molitva za novo lice
povijesti Bača**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika),
Branimir Kuntić, Dragan Muharem,
Marko Tucakov, Krunoslav Đaković,
Josip Dumendžić i Tomislav Vuković

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
(novinar)
• Jelena Dulić Bako
(novinarka)
• Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
• **LEKTOR:**
• Zlatko Romić
• **TEHNIČKA REDAKCIJA:**
• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)
• **FOTOGRAFIJE:**
• Nada Sudarević
• **ADMINISTRACIJA:**
• Branimir Kuntić
• Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
• Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
• **KOMERCIJALISTICA:**
• Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

• **TELEFON:** ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

• **TEKUĆI RAČUN:** 325950060001449230

• **E-MAIL:** ured@hrvatskarijec.rs

• **WEB:** www.hrvatskarijec.rs

• **TISAK:** Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Na novoj adresi

Poslje 1054 brojeva *Hrvatske riječi*, 20 godina rada i isto toliko godina podstanarskog staža, broj koji Vam je u rukama pripremili smo u novoj redakciji. Poslije dva desetljeća skućili smo se. U Hrvatskom domu – Matici, gdje je svoj prostor dobila i redakcija *Hrvatske riječi*. Rađen po mjeri suvremenih redakcija.

Jeste pandemija covida-19 pokazala da se novine mogu pripremiti i bez ulaska u redakciju. Jeste da je posao novinara na terenu. Jeste da novinari nisu ukalupljeni u radno vrijeme, jer naš posao podrazumijeva neposredne kontakte sa zajednicom, terenski rad, istraživanje... Za nas ne važi zaključali smo ured u petak u 16 sati i do ponedjeljka smo mirni, jer novinarstvo je poziv, a ne posao s definiranim radnim vremenom.

Ali redakcija jeste mjesto kreativnog rada, mjesto gdje od ideje, materijala s nekog događaja, fotografije, neobveznog razgovora nastaju tekstovi. I često razgovor s kolegama pomogne da se neka priča sagleda drugačije, možda temeljitije, da se da bolji naslov, nađe još jedan sugovornik, traga još malo... I zato su, usprkos suvremenim načinima komunikacije koji omogućuju da se novine pripreme s bilo kog mjesta, redakcije potrebne i danas.

Kada sam prije nekoliko dana podsjetila jednog od vanjskih suradnika da kasni sa slanjem teksta, odgovor je bio: »pa što je to, samo ga ubacite kad stigne«. Ali novine nisu oglasna ploča i ne prave se tako jednostavno.

Prije nego što bude spreman za tisak tekst se pročita nekoliko puta, ispravi, možda skрати, promijeni naslov... I tek kada svi tekstovi planirani za stranicu budu gotovi, posao mogu preuzeti tehnički urednici. Onda se još jednom čita, uspoređuje, pa i pored svega toga (da ne zvuči kao pravdanje) greške su moguće. Naročito ako se puno toga radi u posljednji tren.

A na nama je danas ne samo priprema tekstova za tjednik već i tekstova za internetsku stranicu i društvene mreže, jer već odavno vijesti koje se objave nekoliko sati poslije više i nisu vijesti.

I to je samo jedan od izazova koji je pred nama.

Z. V.

Sjednica Savjeta hrvatske Vlade za Hrvate izvan Hrvatske

Nedjeljiv narod

Prema riječima Vojnić iznijeli su potrebu i kadrovskog snaženja zajednica od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske, kao i njihovu veću angažiranost u slučajevima »otimanja« kulturne baštine

Druga sjednica trećeg saziva Savjeta hrvatske Vlade za Hrvate izvan Hrvatske održana je u Cavtatu 28. i 29. lipnja.

Prije same sjednice Savjeta sumirala su se stanja i potrebe Hrvata u svih 12 država kojima koordinira ovo tijelo. Kao zajednički izazovi navedeni su funkcioniranje krovnih institucija, i kadrovski i financijski aspekt, popis, zaštita i prezentacija kulturne baštine te i (ne)vidljivost zajednica i u svojim matičnim državama i u Hrvatskoj.

Izvjestan Dalićev dolazak

U ime Hrvata iz Srbije događaju je nazočila **Jasna Vojnić** kao predsjednica Odbora za hrvatsku nacionalnu manjinu.

»Neke od zajednica, kao što su Hrvati u Sloveniji, Bugarskoj i Sjevernoj Makedoniji na žalost se bore još uvijek za priznavanje statusa što onda za sobom povlači i sva ostala prava koja druge zajednice ostvaruju. Neki od zajednica, kao što su Hrvati u Rumunjskoj ili Mađarskoj, zadovoljni su financiranjem od strane svojih matičnih država, ali se Hrvati u Mađarskoj na primjer suočavaju s istim 'bunjevačkim pitanjem' kao i naša zajednica. Sve ove izazove iznijeli smo pred Savjet i zaključci će uskoro biti formirani, a vjerujemo do iduće sjednice da će se Vladi njima i pozabaviti«, rekla je Vojnić.

Prema njezinim riječima, iznijeli su potrebu i kadrovskog snaženja zajednica od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske, kao i njihovu veću angažiranost u slučajevima »otimanja« kulturne baštine.

Istakla je Vojnić kako je dio sastanka bio posvećen sumiranju dojmova i upućivanju čestitki vezanih za otvaranje Hrvatskog doma – Matice koji je, kako je rekla, zaista ostavio veliki dojam na sve. Na sastanku je dogovoren i posjet nogometnog izbornika **Zlatka Dalića** hrvatskoj zajednici u Srbiji.

Državni tajnik **Zvonko Milas** iznio je sve dosadašnje iskorake i naglasio kako je Vladin Savjet ključno operativno tijelo za razvoj odnosa Hrvatske s Hrvatima izvan njenih granica.

Podsjetio je on kako je Hrvatska stvorila partnerski odnos s Hrvatima izvan Hrvatske te da su Hrvati, neovisno o tome gdje žive, nedjeljiv narod, a Vlada Hrvatske tu nedjeljivost jasno demonstrira.

»Veliki iskoraci su rezultat otvorene komunikacije i neumornog rada, a ova platforma Savjeta je izvrsna poluga za usmjeravanje suradnje, od investicija u turizam koje kontinuirano od devedesetih godina dolaze iz hrvatskog iseljništva, do borbe za ravnopravnost i konstitutivnost Hrvata u Bosni i Hercegovini«, kazao je državni tajnik.

Intenzivan rad Vlade

Zahvalnost Vladi Hrvatske, Središnjem državnom uredu, kao i svim drugim nositeljima odnosa između Hrvatske i Hrvata koji žive diljem svijeta izrazio je predsjednik Savjeta **Ivan Guban**. Istaknuo je on kako Vlada Hrvatske »intenzivno radi na povezivanju iseljene i domovinske hrvatske i integraciji hrvatskih povratnika i useljenika u Hrvatsku, uz posebnu skrb o Hrvatima u Bosni i Hercegovini, kao i o hrvatskoj nacionalnoj manjini«.

Predsjednik Vlade **Andrej Plenković** obratio se video vezom članovima Savjeta. Najavio je on, između ostalog, novi prijedlog Zakona o hrvatskom jeziku, koji uskoro ide u javno savjetovanje.

Na sjednici su održana izlaganja i paneli u kojima se govorilo o razvoju suradnje s Hrvatima izvan Hrvatske te o demografiji i povratništvu.

Drugoga dana sjednice Vladina Savjeta raspravljalo se o globalnoj prepoznatljivosti Hrvatske te o vanjsko-političkom položaju Hrvatske i odrazima na Hrvate izvan domovine.

Z. S. /J. D. B.

Prvo desetljeće Hrvatske u Europskoj uniji (I.)

Od kandidature do članstva

Ključne godine su bile 2001. kada je potpisan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, 2004. kada Hrvatska dobiva status zemlje kandidata, 2005. kada počinju pregovori za članstvo i 2011. kada su završeni pregovori i Hrvatska s Europskom unijom potpisuje Pristupni ugovor. Referendum je održan 22. siječnja 2012. godine. Hrvatska je postala 28. država članica EU 1. srpnja 2013. godine

Uspostavljanje odnosa između Hrvatske i Europske unije započinje međunarodnim priznanjem Hrvatske kao nezavisne i suverene države 15. siječnja 1992. godine. Od tada su se odnosi razvijali, najprije postupno, da bi se intenzivirali od 2000. godine i doveli do pregovora o pristupanju, potpisivanja Ugovora o pristupanju i članstva Hrvatske u Europskoj uniji.

Ključne godine su bile 2001. kada je potpisan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, 2004. kada Hrvatska dobiva status zemlje kandidata, 2005. kada počinju pregovori za članstvo i 2011. kada su završeni pregovori i Hrvatska s Europskom unijom potpisuje Pristupni ugovor.

Referendum o članstvu je održan 2012., nakon čega je pristupni ugovor ratificiran u Hrvatskom saboru te državama članicama EU tijekom 2012. i 2013. Hrvatska postaje punopravna članica EU 1. srpnja 2013. Prvi izbori za zastupnike u Europskom parlamentu održani su 2014., a drugi 2019. Ove godine 1. siječnja proces integracija je zaokružen ostvarenjem još dva velika cilja: ulaskom u Schengen i uvođenjem eura. No, vratimo se unazad dvadeset godina i podsjetimo se koraka koje je Hrvatska učinila na putu ka članstvu u EU.

Stjecanje statusa kandidata

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) 29. listopada 2001. godine Hrvatska prvi puta stupa u ugovorne odnose s EU. To je bio najvažniji formalni korak u procesu približavanja prije podnošenja zahtjeva za punopravno članstvo, stjecanja statusa kandidata, pristupnih pregovora i potpisivanja Ugovora o pristupanju.

Stvaranje procesa stabilizacije i pridruživanja predložila je Europska komisija u svibnju 1999. godine s ciljem postizanja sveobuhvatne stabilizacije tranzicijskih drža-

va jugoistočne Europe. Obuhvaćeni tim procesom su bili Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Kosovo prema Rezoluciji Vijeća sigurnosti UN-a 1244, Makedonija i Srbija.

SSP potpisan između Hrvatske i europskih zajednica i njihovih država članica nije stupio na snagu samim činom njegova potpisivanja. Da bi stupio na snagu, SSP su morale potvrditi (ratificirati) sve zastupljene strane: s hrvatske strane Hrvatski sabor, a sa strane EU-a Europski parlament te parlamenti svih država članica. Okončanjem postupka ratifikacije, SSP je stupio na snagu 1. veljače 2005. godine.

U međuvremenu je Hrvatska 21. veljače 2003. godine u Ateni podnijela zahtjev za članstvo Vijeću EU.

Vijeće je zadužilo Europsku komisiju da izradi mišljenje o hrvatskom zahtjevu. Komisija je 10. srpnja 2003. godine Hrvatskoj uputila tzv. upitnik s 4.560 pitanja iz različitih područja funkcioniranja države, institucija, gospodarstva i sl. Sastavljanje odgovora bio je vrlo opsežan posao koji je završen u zadanom roku od tri mjeseca, te su odgovori na upitnik uručeni Europskoj komisiji 9. listopada 2003. godine. Europska komisija je u prosincu 2003. i u siječnju 2004. godine uputila dodatna 184 pitanja na koja je Vlada Hrvatske utvrdila i prosljedila odgovore.

Europska komisija je 20. travnja 2004. godine donijela pozitivno mišljenje o zahtjevu Hrvatske za članstvo u EU i donijela tzv. Prijedlog Europskog partnerstva u kojem su bili razrađeni kratkoročni i srednjoročni prioriteti za pripreme Hrvatske na putu daljnje integracije s EU. Vijeće EU usvojilo je taj dokument 13. rujna 2004. i on je služio kao popis u skladu s kojim se mjerio napredak Hrvatske do usvajanja Pristupnog partnerstva 2006. godine.

Od Hrvatske se očekivalo da na europsko partnerstvo odgovori pripremom plana s vremenskim rasporedom i pojedinostima o tome na koji način namjerava pristupi-

ti prioritetima iz europskoga partnerstva. To je u 2004. godini učinjeno revizijom Nacionalnog programa Hrvatske za pridruživanje EU, te definiranjem odgovarajućih mjera koje treba provesti.

Hrvatska je dobila status službenog kandidata za punopravno članstvo u EU-u na zasjedanju Europskog vijeća u Bruxellesu 18. lipnja 2004. godine.

Stjecanjem statusa kandidata Hrvatskoj su se otvorili pretpristupni programi EU kroz koje se državama kandidatkinjama za članstvo stavljaju na raspolaganje financijska i tehnička sredstva za provedbu potrebnih pravnih, gospodarskih i institucionalnih reformi na putu njihova pristupanja Uniji.

Hrvatska je postala korisnica triju pretpristupnih financijskih programa – Phare, ISPA i SAPARD od 2005. godine, a od početka 2007. njih zamjenjuje novi integrirani Instrument pretpristupne pomoći – IPA.

Pregovori

Pregovori s Hrvatskom o pristupanju započeli su 3. listopada 2005. održavanjem prve sjednice međuvladine konferencije između država članica EU-a i Hrvatske, a završili 30. lipnja 2011. godine.

Europska komisija objavila je Pretpristupnu strategiju za Hrvatsku 6. listopada 2004. godine u skladu s kojom je započela i njihova provedba. Sljedeće 2005. godine Komisija je objavila prvo Izvješće o napretku u ispunjavanju političkih i ekonomskih kriterija za članstvo u EU i sposobnost preuzimanja obveza koje proizlaze iz članstva osobito u pogledu usklađivanja zakonodavstva.

Sljedeće, 2005. godine Europska komisija je 9. listopada objavila Prijedlog Pristupnog partnerstva za Hrvatsku koje je 20. veljače 2006. godine Vijeće EU usvojilo. Pristupno partnerstvo sadržavalo je kratkoročne i srednjoročne prioritete u cilju ispunjavanja kriterija za članstvo, kao što su reforma pravosuđa, borba protiv korupcije, zaštita manjina, rješavanje graničnih pitanja te provedba obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Ovo je bio središnji dokument u skladu s kojim se mjerio napredak Hrvatske u integriranju u EU i koji je ujedno i bio vodič za programiranje pretpristupne financijske pomoći Hrvatskoj.

Pregovori o pristupanju čine središnji dio cjelokupnog procesa pristupanja u članstvo EU, koji započinje podnošenjem zahtjeva za članstvo, a po okončanju pregovora završava potpisivanjem, ratifikacijom te stupanjem na snagu Ugovora o pristupanju Europskoj uniji. Pregovori za

sve države kandidatkinje teku u dvije faze pa je tako bilo i za Hrvatsku. Prije otvaranja samih pregovora provodi se analitički pregled i ocjena usklađenosti zakonodavstva kojim se utvrđuju područja koja treba prilagoditi zakonodavstvu EU. Nakon analitičkog pregleda otvaraju se pregovori o pojedinim poglavljima pregovora čime započinje sadržajna faza pregovora o uvjetima pod kojima će država kandidatkinja prihvatiti, primijeniti i provesti pravnu stečevinu EU u odgovarajućem poglavlju, kojih ima 35.

Nakon postizanja dogovora između EU i države kandidatkinje o pojedinom poglavlju pregovora, uz ispunjenost preduvjeta za njegovo zatvaranje, ono se smatra privremeno zatvorenim. Međutim, nijedno poglavlje nije konačno zatvoreno sve do završetka pregovora o svim poglavljima. Tijekom cjelokupnog procesa pristupanja Europska komisija prati napredak države kandidatkinje i o tome redovito izvješćuje Vijeće EU te priprema godišnja izvješća o napretku države kandidatkinje, a o tijeku pregovora redovito se izvješćuje i Europski parlament.

Nakon zaključenja pregovora o svim poglavljima rezultati pregovora ugrađuju se u odredbe Ugovora o pristupanju, u čijoj izradi i odobravanju konačnoga teksta sudjeluju predstavnici država članica i institucija EU te predstavnici države kandidatkinje. Hrvatska je završila pregovore 30. lipnja 2011. Završetkom pregovora, a na temelju datuma pristupanja 1. srpnja 2013. godine za Hrvatsku je bio pripremljen financijski paket koji uključuje 449,4 milijuna eura u 2013. godini iz strukturnih i Kohezijskog fonda Europske unije, čime se Hrvatskoj otvorilo korištenje fondova namijenjenih državama članicama. Višegodišnjim financijskim okvirom Europske unije za razdoblje 2014.-2020. Hrvatskoj je za ukupnu kohezijsku politiku alocirano 8,6 milijarda eura, a sveukupno, uključujući sredstva iz poljoprivrednih fondova te Fonda za pomorstvo i ribarstvo, više od 12 milijarda eura.

Pristupanje Europskoj uniji

Europski parlament je 1. prosinca 2011. dao pristanak pristupanju Hrvatske EU, a 5. prosinca odobrilo ga je i Vijeće. Ugovor o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji potpisan je 9. prosinca 2011. godine u Bruxellesu, čime je Hrvatska postala država pristupnica. Potpisali su ga predsjednik Hrvatske **Ivo Josipović** i predsjednica Vlade **Jadranka Kosor** te najviši dužnosnici 27 država članica Unije.

Referendum o pristupanju Hrvatske EU se provodio temeljem Odluke Hrvatskoga sabora od 23. prosinca 2011. godine i bio je rezultat konsenzusa svih parlamentarnih stranaka o punopravnom članstvu Hrvatske u EU-u. Referendum je održan 22. siječnja 2012. godine, a pitanje je glasilo: »Jeste li za članstvo RH u EU?« Za pozitivan ishod referenduma, tj. za odluku o udruživanju, bilo je potrebno da najmanje polovina plus jedan birač od ukupnog broja birača koji su pristupili referendumu valjano zaokruži »za«. Glasanju je pristupilo 1.960.231 ili 43,51% birača. »Za« ulazak Hrvatske u EU glasalo je 1.299.008 (66,27%) birača, a »protiv« 649.490 (33,13%) birača.

DSHV: Jačanje Hrvatske snaži i poziciju hrvatske zajednice u Srbiji

»U povodu desete obljetnice članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji, najznačajnijem državno-pravnom projektu na tlu Europe u modernom dobu, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini upućuje iskrene čestitke građankama i građanima naše matične države, na čelu s predsjednikom Vlade **Andrejom Plenkovićem** i ministrima, te predstavnicima svih ostalih razina vlasti«, navodi se u čestitici povodom desete obljetnice članstva Hrvatske u EU.

»Ponosni smo, i mi koji živimo na lijevoj strani obale Dunava – cijeli puk hrvatski koji smo građani Republike Srbije – znajući da je veliki dio integracijskih procesa koje je Hrvatska započela prije više od 30 godina, uspješno završen prije točno deset godina pristupanjem Europskoj uniji. Svjedoci smo, također, da jaka, stabilna Hrvatska, međunarodno respektirana, znači puno i za nas Hrvate koji živimo ovdje. To kažemo svjesni da se i naš glas može jače i dalje čuti, što se naše potrebe ne miču s agendi hrvatske vanjske politike, ali i po tome što jaka Hrvatska snaži i poziciju hrvatske zajednice ovdje. Željeli bismo da se takav odnos nastavi, ohrabreni napose pozitivnim posljedicama i odjecima nedavna posjeta hrvatskoga premijera Andreja Plenkovića Subotici i riječima koje su se, u smislu kontinuiteta napora za poboljšanjem odnosa Hrvatske i Srbije, čule prije tjedan dana u Subotici. Posebno smo ohrabreni iznijetom činjenicom da će Hrvatska biti konstruktivni pratitelj euro-integracijskih procesa Srbije. Istovremeno DSHV, prateći pomno početak višestrukih hrvatskih izbornih izazova u nadolazećem razdoblju, ostaje aktivnim i partnerski nastrojenim političkim čimbenikom. Želimo, ne samo iz razloga što su Hrvati u Srbiji u značajnom broju i sami građani (i) Republike Hrvatske, i nadalje biti podržavatelji pozitivnih snaga Hrvatske i pridonositi napretku matične nam domovine, pomno čuvajući nacionalni identitet i jačajući, uz njezinu pomoć, kapacitete ovdašnje hrvatske zajednice. Njih ćemo, kao i do sada, koristiti kao lojalni građani Republike Srbije i za dobro i prosperitet naše domicilne države«, navodi se u priopćenju koje potpisuje predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

Hrvatski sabor je 9. ožujka 2012. godine jednoglasno sa 136 glasova »za« usvojio Zakon o potvrđivanju Ugovora o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji.

Tadašnjih 27 država članica EU-a ratificirale su Ugovor o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji tijekom 2012. i u prvoj polovici 2013. godine. Hrvatska je postala 28. država članica Europske unije 1. srpnja 2013. godine.

J. D.

Štićenice malenih i siromašnih

Sestre Družbe Kćeri milosrđa u Suboticu su došle prije 100 godina i preuzele brigu o napuštenoj djeci. Zavod sv. Terezije od Malog Isusa otvorile su 1930. godine. U Subotici je 2001. godine otvoren prvi vrtić na hrvatskom jeziku u Srbiji – vrtić Marija Petković – Sunčica

U povodu obilježavanja 100. obljetnice djelovanja sestara Družbe Kćeri milosrđa u Subotici prošlog vikenda, 1. i 2. srpnja, priređen je bogat kulturno-duhovni i stručni program, a središnje euharistijsko slavlje u nedjelju, 2. srpnja, u crkvi sv. Roka predslavio je đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit mons. **Đuro Hranić** u zajedništvu sa svećenicima Subotičke biskupije.

Marija Petković

Marija Petković (Blato, Korčula, 1892. – Rim, 1966.), redovničkoga imena Marija od Propetog Isusa, bila je utemeljiteljica redovničke zajednice Kćeri milosrđa sv. Franje, jedine redovničke zajednice osnovane u Hrvatskoj. Na poticaj dubrovačkoga biskupa **Josipa Marčelića** 1919. postavila je temelje svoje buduće redovničke zajednice, Kćeri milosrđa sv. Franje, zamišljene »za odgoj i izobrazbu domaće ženske mladeži«. Dvela je 1923. godine svoje sestre u Suboticu kako bi pomagale u sirotištu, a u isto vrijeme je skupljala pomoć po salašima za ljude iz svojega kraja kojima je trebala pomoć. Sestre svoje djelovanje 1936. godine počinju u Južnoj Americi. Papa **Ivan Pavao II.** proglasio je Mariju Petković blaženom 6. lipnja 2003. u Dubrovniku, prilikom trećega posjeta Hrvatskoj.

Redovnička zajednica danas ima oko 430 časnih sestara.

Iz Blata u daleku Suboticu

Dvodnevna proslava počela je simpozijem na kojem se govorilo o blaženoj **Mariji Petković**, koja je utemeljila redovničku zajednicu Kćeri milosrđa sv. Franje, o djelovanju Družbe Kćeri milosrđa u Subotici, te Družbi Kćeri milosrđa u novoj stvarnosti. Sestra **Eleonora Merković**, koja je 34. duhovno zvanje s ovih prostora za Družbu Kćeri milosrđa, govorila je o dolasku i djelovanju sestara u Subotici. Poslije Prvog svjetskog rata teška situacija u sirotištu u Blatu natjerala je Mariju i druge sestre u milostinju u Slavoniju i Bačku.

»Majka glavarica Marija Propetog Petković 1922. skuplja milostinju, a pomoć je tražila i od ministarstva socijalne skrbi u Beogradu. Vlasti su vidjele kako se ona zauzima za sirotu djecu, pa su je zamolile da svojih šest sestara da za Dječji dom *Kolevku* u Subotici. Tako su sestre stigle u Suboticu. Dana 2. srpnja 1923. godine sestre su krenule iz Blata na sjever Bačke, gdje su stigle 4. srpnja. Sa sestrama je bila i Marija Petković. Dan po dolasku, 5. srpnja 1923. godine uzima se kao datum otvaranja prve filijale u Subotici«, kazala je sestra Eleonora Merković, govoreći o počecima milosrdnog djelovanja sestara u Subotici.

Sestre su skrbile o djeci bez roditelja, a bilo ih je između 90 i 100, punih 18 godina. Karitativni rad sestara bio je prekinut u Drugom svjetskom ratu za vrijeme mađarske okupacije, kada su mađarske vlasti preuzele upravu Dječjeg doma i otpustile sestre 15. srpnja 1941. godine.

Marija Petković – prvi katolički vrtić u Subotici

Sestre su željele imati vlastitu redovničku kuću u kojoj bi mogle slobodno raditi s djecom i mladima, jer u državnom domu to nisu mogle. Uz pomoć tadašnjeg župnika crkve sv. Roka mons. **Blaška Rajića** u zaleđu župne crkve kupljena je kuća i odmah je počela gradnja.

»Kuća je financirana od šestogodišnje zarade sestara u *Kolevci*, prodaje zemlje sestara koje su ušle u samostan i pomoći Grada Subotice. Nakon mnogo poteškoća sagrađen je 1930. godine sadašnji dio samostana i nazvan je Zavod sv. Terezije od Malog Isusa. Iste godine, u rujnu počelo je upisivanje djece u vrtić. Odmah je upisano 70 djece, a kasnije ih je bilo i više«, kazala je sestra Eleonora.

Ovaj vrtić radio je do 1945. godine. Nakon okončanja Drugog svjetskog rata 1945. godine sestrama je stigla naredba da moraju raspustiti djecu u sirotištu i internat. U Zavodu je bilo 14 sestara i trebalo je misliti o izdržavanju pa su sestre održavale crkveno rublje, radile ručne radove, bavile se povrtlarstvom. Uz sve to sestre su 1953. godine u svoje prostorije primile očne bolesnike, na njegu poslije operacije. Značajan datum u stoljetnoj prisutnosti sestara Družbe Kćeri milosrđa u Subotici je 2001. godina kada je otvoren prvi vrtić na hrvatskom jeziku u Srbiji – vrtić *Marija Petković – Sunčica*. Bio je to ujedno i prvi katolički vrtić u Srbiji i prvi vrtić u Subotici u kojem se radilo, a i danas se radi po programu **Marije Montessori**.

»Za blaženu Mariju Petković odgoj je bio vrlo bitan i ona je na tome radila cijelog života. Nije donijela neki sustav odgoja, već je

sve radila kroz osnivanje Družbe, različitih zajednica i poučavanje sestara. Sestrama je davala upute kako poučavati, kako pristupiti odgoju. Osnivala je sirotišta, zavode. Poslije Blata Subotica je prva filijala. Prilikom odlaska u misije u Južnu Ameriku također osniva zavode i sirotišta koja su i danas aktivna. Taj rad prepoznali su i suvremeni pedagozi koji su Družbu Kćeri milosrđa uvrstili među one ženske redovničke zajednice koje su utjecale na razvoj hrvatskog školstva«, kazala je sestra **Jasna Crnković**.

Na simpoziju su govorili i mons. **Andrija Anišić**, prof. dr. sc. **Mladen Parlov**, sestra **Emila Barbarić**, sestra **Anamarija Vuković**, sestra **Vlatka Bratinščak**, sestra **Danijela Škoro**, sestra **Jelena Krilić**.

Nakon posjeta grobnom počivalištu pokojnih sestara Družbe, uslijedilo je misno slavlje koje je predstavio dr. sc. don **Mladen Parlov** te kulturno-duhovni program koji je održan u prostoru HKC-a *Bunjevačko kolo*.

Ovaj značajan jubilej za Hrvate u Srbiji i mjesnu Katoličku crkvu okupio je 30-ak časnih sestara Družbe, a prisutne su bile i časna majka Družbe Kćeri milosrđa Trećeg samostanskog reda sv. Franje s. **Fides Babić** (poglavarica Družbe) te predstojnica Provincije Krista Kralja s. **Mirjam Gadža**.

Z. V.

Blagoslov prostorija i svečanost useljenja u Hrvatski dom – Maticu

Matica – uspjeh sviju nas

»Nije važno tko će dati gol, Matica je uspjeh cijelog tima, Matica je uspjeh svakoga od nas«, poručila je predsjednica HNV-a Jasna Vojnić

Nakon svečanosti otvorenja, kojoj su nazočili brojni visoki dužnosnici među kojima i premijeri Hrvatske i Srbije, prošloga petka, 30. lipnja, blagoslovljene su prostorije i proslavljeno je useljenje u Hrvatski dom – Maticu u Subotici. Hrvatski dom – Matica sjedište je profesionalnih institucija hrvatske manjine u Sr-

biji – Hrvatskog nacionalnog vijeća, NIU *Hrvatska riječ* te djelomice i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, a služiti će i kao prostor za društvene aktivnosti pripadnika te zajednice.

Radovi na kući trajali su dvije godine, od lipnja 2021. do lipnja 2023. godine, a tome je prethodilo godinu dana prikupljanja potrebnih građevinskih dozvola. Projekt je gotovo u cijelosti financirala Vlada Hrvatske, i to s 1.870.629,39 eura zajedno za kupnju placa i izgradnju kuće.

Dom treba zračiti topline

Nakon hrvatskih domova u Novom Slankamenu, Srijemskoj Mitrovici, Rumi, Tavankutu, Somboru, Đurđinu i Subotici te povijesne subotičke Matice, izgrađeno je novo mjesto okupljanja Hrvata.

Svečanost useljenja u Maticu započeo je obredom blagoslova prostorija objekta koji je predvodio katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**.

Prije svečanosti useljenja u Hrvatski dom – Maticu, predstavnici hrvatskih institucija i udruga položili su vijence na spomenik biskupa **Ivana Antunovića** u Subotici, u povodu praznika hrvatske zajednice – Dana rođenja biskupa Antunovića, koji je obilježen tjedan dana ranije. Vijence su položili predstavnici HNV-a, KD-a *Ivan Antunović* iz Subotice, DSHV-a, ZKVH-a i NIU *Hrvatska riječ*.

»Radom svojih ruku, uz pomoć tehničkih vještina i lijepih umjetnosti, čovjek surađuje sa Stvoriteljem da Zemlja postane dostojnijim boravištem ljudske obitelji. Ovaj častan dom pod svoj krov okuplja prijatelje kulture, pjesme, književnosti, znanosti, pa treba zračiti toplinom i privlačnošću. Čovjek koji se brine za usavršavanje djela stvaranja, promiče i usavršava ljudsku zajednicu, a opslužuje Kristovu zapovijed jer spremno prihvaća služenje braći«, kazao je mons. Beretić.

Za zajedništvo i dobro zajednice

Pozdravljajući nazočne, predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** poručila je kako je Matica »dom svih onih kojima je do razvoja zajedništva i dobrog naše zajednice stalo«.

Kako je dodala, »naša posloženost, profesionalnost, kohezija i zajedništvo« ostavili su veliki dojam na visoke

uzvanike koji su nazočili ranijoj svečanosti otvorenja Hrvatskoga doma.

»To je naša zajednica, to je zajednica koja će tek doživjeti svoj preporod. Ne zato da bi nam se drugi divili nego zato što znamo cijeniti sebe, druge, i što želimo da se u našoj zajednici svatko osjeća ponosno, sigurno i dobrodošlo, bez obzira kojim drugim zajednicama pripadao. I zato da jednake male matice napravimo i u Petrovaradinu, Monoštoru, Sonti, Somboru, Srijemskoj Mitrovici ili Beogradu«, kazala je Vojnić.

Vojnić je poručila i da »vlastito ja ne treba stavljati ispred dobra zajednice«.

»Nije važno tko će dati gol, Matica je uspjeh cijelog tima, Matica je uspjeh svakoga od nas«, zaključila je Vojnić.

Na svečanosti se okupio lijep broj ljudi, među kojima su bili i vijećnici i elektori HNV-a, djelatnici profesionalnih hrvatskih institucija, predstavnici udruga, vjerskog, kulturnog i društvenog života hrvatske zajednice, izvođači radova, svećenici...

U izgradnji Matice sudjelovalo je preko stotinu radnika i stručnjaka, brojni aktivisti hrvatske zajednice, a kapitalnim projektom koordiniralo je Hrvatsko nacionalno vijeće. Njima, kao i sudionicima ranijeg programa otvorenja Matice, ovom su prigodom uručene zahvalnice.

Uslijedila je zabava s domjenkom, a za glazbu su bili zadušeni ansambl *Ruže* i pjevač **Marko Žigmanović**.

D. B. P.

Dr. sc. Vladimir Mihić, profesor na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu

Pomirenje nije zaborav

Svakako da nas političari uvjeravaju da je pomirenje uspostavljanje diplomatskih odnosa, neometanje napretka onih drugih, ekonomska suradnja i slično. Ali, za »običnog građanina« pomirenje je kada može sa svojim susjedom s kojim je ratovao ili zbog koga je izgubio nekog njemu dragog, sjesti na kavu i da jedno drugom oprostite sve ono što su uradili u ime svoje grupe

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Izvanredni profesor na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Novom Sadu dr. sc. **Vladimir Mihić** rođen je 1977. godine u Novom Sadu gdje je završio osnovno i srednjoškolsko obrazovanje te 2001. kao prvi student iz generacije završio studij psihologije na Filozofskom fakultetu i obranio diplomski rad na temu »Stavovi i informiranost učenika osnovnih i srednjih škola na teritoriju Vojvodine o drogama i narkomaniji«. Magistrsku tezu pod nazivom »Razvijenost i povezanost europskog i nacionalnog identiteta kod stanovnika Vojvodine« je obranio 2006. godine, a doktorsku disertaciju pod nazivom »Korelati i determinante etničkih predrasuda, spolnih predrasuda i predrasuda prema starima kod stanovnika Vojvodine« 2010.

Danas u zvanju izvanrednog profesora predaje socijalnu psihologiju, političku psihologiju, socijalnu psihologiju, psihologiju međugrupnih odnosa, psihologiju javnog mnijenja i druge i provodi istraživanja na ovome znanstvenom području.

► **Predajete na fakultetu i bavite se istraživanjima u području socijalne psihologije, političke psihologije, psihologije međugrupnih odnosa, tolerancije, identiteta i drugim. Ova područja su, čini se po aktualnim događanjima, i ne samo aktualnim, od velikog značaja za razumijevanje toga što se događa u društvu. Zašto ima toliko nasilja, govora mržnje, konflikata i aktivnosti kojima bi se ti problemi lakše i bolje rješavali... Daje li se dovoljno značaja i pažnje psihološkim, sociološkim, politološkim saznanjima i rezultatima istraživanja u različitim segmentima društva? Drugim riječima, nalaze li rezultati istraživanja svoju primjenu u praksi ili ostaju, da tako kažemo, nedovoljno iskorišteni u društvu?**

Moje mišljenje je da ne postoji dovoljna zainteresiranost onih koji kroje politike za znanstvena istraživanja, pogotovo onih koje dolaze iz društvenih znanosti. Iako je u većini zemalja Europe pravilo, pa i obaveza, da se istraživači iz psihologije, sociologije i drugih disciplina konzultiraju o svim važnim pitanjima kojima se oni inače bave, kod nas toga gotovo da i nema. Navest ću samo

dva veoma svježja događaja – u vrijeme pandemije covid-19 nijedan psiholog nije konzultiran u svezi pristupa građanima i pomoći u suočavanju s ogromnim stresom kojem smo svi bili izloženi, iako su i za vrijeme pandemije, a pogotovo nakon nje, istraživači iz naše zemlje sudjelovali na nekoliko međunarodnih projekata i objavili na desetine članaka koji se bave upravo ovim temama. Drugi primjer je još drastičniji, a tiče se potpunog ignoriranja stručne javnosti kada je riječ o suočavanju s događajima od 3. svibnja u školi *Vladislav Ribnikar*. Odgovorno tvrdim da gotovo nijedna predložena mjera koja je tada došla iz vrha vlasti nije mogla imati pozitivnog efekta na razumijevanje te tragedije i, što je možda i važnije, na prevenciju sličnih i manje drastičnih događaja u budućnosti. Psiholozi su se organizirali i veoma brzo napisali nekoliko priručnika za roditelje, nastavnike, medije... ali su oni dijeljeni preko društvenih mreža, umjesto preko službenih kanala.

► **Istraživali ste socijalni identitet učenika i njihovih roditelja u multietničkoj sredini – efekte kontakata na međugrupne stavove i etnički identitet. Koji su glavni nalazi ovog istraživanja?**

Teško je fokusirati se na neke od njih, zaista ih je mnogo. Mi smo prije dvije godine objavili neki siže rezultata našeg istraživanja koji je javno dostupan (i besplatan) na sajtu Filozofskog fakulteta. Ono što bih ja istaknuo jest rezultat i samog istraživanja, ali i našeg višemjesečnog kontakta sa školama, učenicima i nastavnicima u dvadesetak gradova i sela Vojvodine, a to je da je sadašnji sustav obrazovanja na manjinskim jezicima umnogome zastarjeo i ne doprinosi poboljšanju međugrupnih stavova između djece i mladih iz većinske i manjinskih grupa. Naprotiv! Gotovo bez izuzetka, nedostatak kontakta između djece dovodio je do većih predrasuda prema drugoj grupi, većeg osjećaja diskriminacije svoje grupe, ali i veće sklonosti diskriminaciji druge grupe, do snažnije izražene nacionalne isključivosti i sl. Kontakt između djece je nužni i ključni mehanizam kojim se postiže cilj svih modernih društava, a to je zajednički život svih građana jedne sredine.

► **Jesu li Vaše preporuke za unaprjeđenje odgojno-obrazovnog rada proizašle iz rezultata ovog istraživanja našle svoju primjenu u školama? Ima li nekih reakcija?**

Mi smo naše rezultate poslali svim školama u kojima smo provodili istraživanje i mnoge škole su bile zahvalne što imaju neke opipljive podatke i preporuke kako unaprijediti zajednički život u multietničkim sredinama. Nadamo se da su ih i primijenili u svojim sredinama budući da je nekada potrebno da netko sa strane kaže što on vidi u vašoj kući da biste i vi uvidjeli što je ono što je potrebno mijenjati radi boljeg suživota. No, ono što mene čudi jeste da institucije od kojih smo očekivali neku reakciju, pa i poziv da zajedno nađemo neka nova rješenja za obrazovanje na manjinskim jezicima, prije svega Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, nisu ni na koji način reagirale. Čini mi se da su preporuke koje smo dali zahtijevale drastičnije izmjene sadašnjeg načina školovanja (i, prije svega, života unutar škola) na koje donositelji odluka još uvijek nisu spremni.

► **U radu pišete kako »generalna vrijednost koja bi se mogla definirati kao: 'voli svoju naciju što više, poštuje tuđe nacije što više', nije lako dostižna, jer se u ovoj temi susrećemo s krajnostima: ili mladi vole svoj narod, ponosni su na njega, ističu ga i nema-**

ju toliku potrebu poštivati i upoznavati druge ili pak teže upoznavanju drugih naroda i kultura, zanimaju ih različitosti i prihvataju ih, ali im svoja etnička pripadnost nije toliko bitna i bliska«. Ima li razlike među etničkim grupama u ovom pogledu?

Bilo bi možda neetički na osnovu relativno malog uzorka, i dosta selekcioniranog, donositi konačne zaključke. Ali, ono što je dugo vremena poznata činjenica jeste da su većinske grupe po pravilu manje zainteresirane za upoznavanje kulture i jezika manjine, pa je tako i u našem istraživanju. Iako je jezik sredine nekada bio obavezan u svim višejezičnim sredinama, danas veoma mali broj mladih Srba govore mađarski ili slovački, iako žive u sredinama u kojima je on praktično neophodan, makar u neformalnim kontaktima s vršnjacima. S druge strane, i mladi iz manjinskih grupa koji ne govore (ili veoma slabo govore) srpski, ne samo da su oprezniji u kontaktu s vršnjacima iz većinske grupe nego ga nerijetko, potpuno izbjegavaju.

► **Pridaje li se ovoj temi dovoljno pažnje u školama? Što bi se trebalo raditi?**

To je vrlo individualno. Neke škole zaista vode računa o tome da sva djeca koja pohađaju njihovu školu, bez obzira na jezik na kojem slušaju nastavu, imaju jednake prilike za druženje, prijateljstva i u školi, ali i van nje. S dru-

ge strane, veliki broj škola se krije iza propisa i pravilnika i gotovo potpuno onemogućuje kontakt između djece. Mi nismo išli u jednojezične škole (ni one u kojima sva djeca slušaju nastavu na srpskom, niti one u kojima postoje samo odjeljenja na manjinskom jeziku), ali čak i u tim dvojezičnim školama, u kojima djeca provode sate svaki dan u istom prostoru s vršnjacima iz druge etničke grupe, često nije bilo gotovo nikakvog kontakta. Onda se taj nedostatak kontakta prelijevao i u izvannastavne aktivnosti, a, konačno, i u aktivnosti u slobodno vrijeme. Nerijetko smo bili svjedoci potpune podjele cijele zajednice koja je uzrok imala u nepostojanju organiziranog kontakta u školama. Teško je, naravno, reći što bi se trebalo raditi, budući da je to specifično za svaku školu. Ali, potrebno je i neko sustavno rješenje, ne samo ono koje će ovisiti od dobre volje pojedinaca u školama.

► **Kako se može objasniti iz aspekta socijalne i političke psihologije stalno vraćanje na početak u pokušajima normalizacije odnosa između Srbije i Hrvatske i nakon tri desetljeća od rata?**

U psihologiji grupe je poznato da je čest mehanizam podizanja vlastitog samopoštovanja (ili poštovanja grupe) simbolička ili stvarna prijetnja od strane druge grupe. Ako želite skrenuti pažnju s ekonomskih i društvenih problema u vašoj državi, najlakše je to učiniti podizanjem osjećaja ugroženosti od strane »onih drugih«. Tako i kada nema objektivnih problema između Hrvatske i Srbije, oni se umjetno izazivaju pošto se onda manje bavimo vlastitim praznim novčanicima. Pogledajte samo kako se broj članaka u medijima o problemima (najčešće potpuno izmišljenim) koji srpski i drugi strani turisti imaju u Hrvatskoj eksponencijalno povećava približavanjem turističke sezone i bit će vam jasno kako elite i mediji »pumpaju« atmosferu straha i nepovjerenja između naših dvaju naroda. Realno, mi smo na skoro trideset godina od završetka rata i zamislite samo situaciju u kojoj Francuska i Njemačka 1973. godine i dalje svoje odnose svode na jalove diskusije o razdoblju Drugog svjetskog rata. Zvuči nezamislivo, ali smo mi upravo u toj situaciji.

► **Kada se govori o pomirenju, o čemu se govori? Kako se definira pomirenje? Koji bi bili pokazatelji da je do pomirenja došlo, odnosno nije došlo? Jesu li to odnosi između političara ili tzv. običnih ljudi? Naime, stalno se govori o pomirenju, ali se čini da je nedovoljno jasno u javnosti što u stvari pomirenje znači – jesu li to izjave političara, ekonomski odnosi, putovanja, pojavljivanje incidenata, napisi u medijima...?**

Ovo je užasno teško pitanje i zahtijeva odgovor na bar nekoliko stotina strana. Mi nemamo jasnu definiciju pomirenja, a vjerovatno je nikada ni nećemo imati. Za nekoga je ono »normalan život«, ma što to značilo, za drugog prihvaćanje grijehova svoje grupe, za trećeg normalizacija ekonomskih odnosa... Mi, u stvari, ne možemo nekome reći što je za njega pomirenje ako on sam ne osjeća da je to za njega relevantno. Svakako da nas političari uvjeravaju da je pomirenje uspostavljanje diplomatskih odnosa, neometanje napretka onih drugih, ekonomska suradnja i slično. Ali, za »običnog građanina« pomirenje

je kada može sa svojim susjedom s kojim je ratovao ili zbog koga je izgubio nekog njemu dragog, sjesti na kavu i da jedno drugom oprostite sve ono što su uradili u ime svoje grupe. Pomirenje nije zaborav. Pomirenje je suočavanje s prošlošću, i lijepom i ružnom, i prihvaćanje svoje osobne i kolektivne odgovornosti za događanja iz bliske nam prošlosti. Ovo uvijek ide lakše na osobnom, ljudskom nivou, nego na državnom. Ali, dok god nema pomirenja na službenim nivoima, teško je doći do potpunog pomirenja između dviju grupa ili dvaju naroda.

► **Istraživali ste u jednom projektu skupa s kolegicom s Filozofskog fakulteta iz Zagreba stavove prema europskim integracijama u Srbiji i Hrvatskoj. Kako je došlo do ovog projekta? Koliko su česti zajednički istraživački projekti?**

Mi smo u to istraživanje ušli prije točno dvadeset godina, kada je ideja europskog identiteta i europskih integracija bila još uvijek dosta daleko i u Srbiji i u Hrvatskoj. Pa ipak, dva desetljeća koja su od tada prošla su nas uvjerila da smo se bavili veoma važnim pitanjima i da sada možemo lakše objasniti neke razlike u europskom putu Srbije i Hrvatske. I nakon toga smo nekoliko puta surađivali s kolegicama sa zagrebačkog Filozofskog fakulteta i objavili smo veliki broj članaka, poglavlja u knjigama i saopćenja na skupovima. Iz te suradnje su se razvila i neka veoma bliska prijateljstva i u trenutku kada ovo pišem, u Krakówu, sjedim s kolegicom iz Zagreba s kojom imamo sada već veoma čvrste obiteljske i prijateljske veze. I to je u osnovi svega – znanstvena suradnja može, i često dovede, do razvijanja odnosa u privatnoj sferi života i stoga je ona još važnija i značajnija. Kada je riječ u učestalosti te suradnje, ona je u našem području svakodnevna i gotovo da nema istraživača koji nije surađivao s hrvatskim kolegama u posljednjih dvadesetak godina. Mi jesmo bili među prvima, ali danas je ta suradnja, pogotovo na međunarodnim projektima, standard i gotovo neizostavna.

► **Koji su najvažniji nalazi i praktične implikacije ovog istraživanja u dvije susjedne zemlje od kojih je Hrvatska članica EU, a Srbija na putu k EU?**

U najkraćem, ako je elita ujedinjena oko ideje europskih integracija, one po pravilu idu brže i lakše. Dok god postoji dilema o tome je li to pravi put za nas, a pogotovo kada tu dilemu potiču oni koji su na vlasti, od europskog puta nema ništa. To najbolje pokazuju različiti putovi kojima su išli Hrvatska i Srbija od 2000-ih na ovamo, a to se onda ogleda i u stavovima prema europskim integracijama i shvaćanju sebe kao dijela europske zajednice. Europski identitet nije nešto što je vezano, neminovno, za Europsku uniju. Ali, ideja o europskim vrijednostima i europskoj kulturi jeste nešto što je duboko utkano u ovaj socijalni identitet i time je danas nemoguće osjećati se Europljaninom, a ignorirati sva ona dostignuća, znanstvena, sociološka i u domeni ljudskih i manjinskih prava do kojih je Europa došla nakon stoljeća unutarnjih sukoba i konačne pobjede suradnje i suživota nakon Drugog svjetskog rata.

Prijetnje Bošnjacima i Hrvatima s TikToka

Muškarac koji je iz Srbije i, kako tvrdi, bivši pripadnik *Škorpiona*, objavio je na TikToku niz videa u kojima kaže da je sudjelovao u ratu u Bosni i Hercegovini i u Srebrenici. Uputio je i užasne prijetnje i sramotne uvrede Bošnjacima i Hrvatima kako u Bosni i Hercegovini, tako i u Srbiji.

Kako prenosi N1 Sarajevo, Bošnjake je oslovljavao pogrdno riječima »ba*ije«.

U videu navodi kako je kapu koju nosi (*Škorpiona*) nosio u »Ključu, Bihaću, Velikoj Kladuši, Brčkom, Trnovi te Srebrenici i Potočarima«.

»Ja sam sa 17 godina bio u Bosni. Nisam znao toliko i nisam smeo tada. Sada da vam poručim, bude li puklo u Bosni ponovo, neću ni pile u dvorištu da ostavim. Ja sam zver nisam čovek. Ne pijem, ne drogiram se, imam samo ogromnu mržnju prema vama i Hrvatima«, naveo je.

U videu prijeti i Hrvatima u Srijemu, Vojvodini s rečenicom: »Nemoj da vam dođu kao sardine nazad u Hrvatsku«.

»Moja mržnja prema vama je svakim danom sve veća i veća. Meni je u zavet **Ratko Mladić** ostavio to u Srebrenici 11. jula 1995. godine. Pozdrav ba*ije«, naveo je ovaj muškarac koji kaže da ima 45 godina i da je »prošao 1995. godine celu Bosnu, a 1998/1999 Kosovo«.

Objavio je i video zarobljenika iz proteklog rata u BiH gdje su ih oružani vojnici tjerali da govore kako su »zarobljenici Vojske RS« i da je »BiH srpska«. Na videima je napisao »biće reprize«.

Psovao je i najsvetiji praznik muslimana Bajram i uputio niz sramotnih uvreda i kritizirao Srbe koji nisu na »njegovoj strani«.

N1 Sarajevo je uputilo upit Tužiteljstvu Srbije povodom ovog slučaja.

Djelatnici učeničkih domova iz Zagreba u posjetu HNV-u

Uzvratni posjet dugogodišnjih partnera

Djelatnici učeničkih domova *Marija Jambrišak* i *Dora Pejačević* iz Zagreba posjetili su u srijedu Hrvatsko nacionalno vijeće koje odnedavno djeluje u novom objektu Hrvatskog doma – Matice u Subotici. Goste su primile predsjednica Izvršnog odbora HNV-a **Karolina Bašić** i članica IO zadužena za obrazovanje **Nataša Stipančević**.

Suradnja između HNV-a i učeničkih domova u Hrvatskoj postoji već niz godina, a ogleda se u prvom redu kroz osiguravanje smještaja učenicima hrvatske nastave prigodom ekskurzija i izleta u matičnu domovinu. Učenički domovi su također sudjelovali i u prikupljanju udžbenika i knjiga za potrebe ovdašnjeg obrazovanja na hrvatskom jeziku, a ovom prigodom darovali su knjige i slikovnice za hrvatske jaslice i vrtiće u Subotici.

Ravnateljica Učeničkog doma *Marije Jambrišak Josipa Galić* kaže kako će učenički domovi iz Hrvatske i dalje podupirati Hrvate u Srbiji.

»Zahvaljujući bivšoj ravnateljici Doma **Ljubici Banović** postoji dugogodišnja suradnja s Hrvatima u Vojvodini. U sklopu te suradnje, rodila se ideja da dođemo u uzvratni posjet da vidimo tu cijelu priču; što Hrvati u Vojvodini rade i na koji način čuvaju svoj hrvatski identitet i kulturu«, kaže Galić.

U posjetu je bila i ravnateljica Učeničkog doma *Dore Pejačević* i predsjednica učeničkih domova središnje Hrvatske – Grada Zagreba **Suzana Jambrešić**.

»Ovo što smo danas čuli i vidjeli o aktivnostima hrvatske zajednice prenijet ćemo u Zagrebu i cijeloj Hrvatskoj. Nadamo se da će novo sjedište institucija pridonijeti još uspješnijem radu vaše zajednice u Srbiji. Naša daljnja

suradnja ići će u dogovoru s predstavnicima zajednice i u smjeru koji će biti potreban. Naša potpora vama daje krila i snagu, koja vam je potrebna u ovim teškim vremenima. Naš posjet poticaj je da i dalje surađujemo i budemo vama na usluzi u svim pogledima gdje vam možemo pomoći«, kazala je Jambrešić.

Članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Nataša Stipančević** ističe značaj ovakve vrste potpore Hrvatima u Srbiji.

»Potpora učeničkih domova nam puno znači, jer učenici ne plaćaju smještaj što cijene izvannastavnih aktivnosti čini pristupačnijim. Ovo je uzvratni posjet djelatnika dvaju domova, a u skladu s našim potrebama ovom prigodom darovali su nam knjige i slikovnice za jaslice i vrtiće«, kaže Stipančević.

D. B. P.

Više od pola milijuna eura za prekograničnu suradnju

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU Republike Hrvatske objavilo je rezultate Javnog poziva za Program prekogranične suradnje između Republike Hrvatske i Republike Srbije za 2023. godinu. Na Javnom pozivu izdvojeno je 543.671,07 eura za ukupno 25 projekata. Sredstva su dobile udruge, župe i druge crkvene organizacije, obrazovne i druge institucije, medijske kuće, općine, županije...

Povjerenstvo za odabir projekata vodilo je računa o utjecaju projekata na razvoj prekogranične suradnje, utjecaju projekta na ciljne skupine i relevantnost u skladu s područjima financiranja, utjecaju projekta na zadovoljavanje općih i javnih potreba zajednice Hrvata u Srbiji te njihovoj povezanosti s prekograničnim područ-

jem u Republici Hrvatskoj te broju i kvaliteti zajedničkih aktivnosti unutar prijavljenog projektnog prijedloga.

Sredstva su uvećana u odnosu na prošlogodišnji Javni poziv kada je za projekte izdvojeno oko 400.000 eura.

Br.	NAZIV PROJEKTA	KORISNICI	ODOBRENI IZNOS
1.	Prekogranična suradnja Župe Pakrac i Župe Žednik	Župa Uznesenja BDM, Pakrac Župa sv. Marka Evanđelista, Žednik	24.000,00 €
2.	Multimedijalni prikaz programa »Hrvatska rič iz Vojvodine« i razvoj modernih i masovnih medija	VTV d.o.o. za proizvodnju, prijenos i emitiranje televizijskog programa Novinsko-izdavačka ustanova Hrvatska riječ	23.488,80 €
3.	CROz Baranju i Bačku	Općina Draž Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo Matija Gubac Tavankut	21.840,79 €
4.	Tambura – ritam zajedništva	Javna ustanova Pleternica Hrvatska glazbena udruga Festival bunjevački pisama	23.517,49 €
5.	Očuvanje kulturne baštine kroz duhovnu glazbu i tradiciju	Festival hrvatskih duhovnih pjesama – HosanaFest Turistička zajednica Grada Županje	24.000,00 €
6.	Modernija škola za bolje sutra	OŠ Ivan Goran Kovačić OŠ Matko Vuković	16.251,72 €
7.	Ulaganjem u obrazovanje najmlađih ulažemo u budućnost 2	Grad Valpovo Družba kćeri milosrđa trs Sv. Franje	23.943,74 €
8.	Kvalitetno školovanje na hrvatskom jeziku za kvalitetan život	III. Gimnazija Osijek Gimnazija Svetozar Marković u Subotici	23.778,92 €

9.	Kulturni spoj	KUD Zora Piškorevci KUD Hrvata Bodrog Monoštor	12.180,63 €
10.	Prekogranična suradnja OŠ Antun i Stjepan Radić	OŠ Antun i Stjepan Radić OŠ Vladimir Nazor, Đurđin	20.285,86 €
11.	Očuvanje hrvatskog kulturnog stvaralaštva i baštine u Ivankovu i Subotici	Općina Ivankovo HKC Bunjevačko kolo Subotica	17.629,92 €
12.	Brat uz brata, Hrvat uz Hrvata 2	Općina Satnica Đakovačka Rimokatolička župa sv. Josip Radnik, Đurđin	24.000,00 €
13.	Proslava 150. obljetnice rođenja Antuna Gustava Matoša	Općina Tovarnik Fondacija Antun Gustav Matoš	19.144,00 €
14.	Iločki dječji mozaik i nabava udžbenika za djecu koja pohađaju programe i nastavu na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji	Grad Ilok Hrvatsko prosvjetno društvo Bela Gabrić	24.000,00 €
15.	Kultura kao most suradnje – faza II	Općina Vladislavci KPZH Šokadija Sonta	22.560,00 €
16.	Knjižnice u funkciji kulturne i znanstvene suradnje	Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet ZKVH	18.559,81 €
17.	P(isana) R(iječ) O(stavlja) T(ragove) O(bičaja) i K(ulture)	Miholjački poduzetnički centar Lokalna razvojna agencija d.o.o. Katoličko društvo Ivan Antunović, Subotica	16.237,01 €
18.	Vjerom, kulturom i zajedništvom do očuvanja hrvatskog identiteta	Općina Gorjani Župa Uzvišenja sv. Križa	22.947,51 €
19.	Nastavak prekogranične suradnje Turistička zajednica Grada Županje – Udruga bunjevačkih Hrvata Dužijanca	Turistička zajednica Grada Županje UBH Dužijanca	24.000,00 €
20.	PLA-PET 2023	Župa Pokrova presvete Bogorodice, Petrovci Rimokatolička župa sv. Jakov apostol	24.000,00 €
21.	Susreti podunavskih Hrvata	Osječko-baranjska županija Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji	24.000,00 €
22.	Unaprjeđenjem turističke ponude do razvijenijeg gospodarstva	Općina Ernestinovo Fondacija za razvoj Hrvatske zajednice CRO-FOND	21.395,26 €
23.	Opremanje kulturnih prostora KUD-a u Općini Vođinci i Hrvatskog udruženja Drevni Bač	Općina Vođinci Hrvatsko udruženje Drevni Bač	23.960,00 €
24.	Stvaranje uvjeta za valorizaciju spomen doma bana Josipa Jelačića	Centar za istraživanja i studije turizma Kulturno razvojni centar Općine Bilje	24.000,00 €
25.	Revitalizacija Šokačke kuće Vajska i poboljšanje javne turističke infrastrukture u Općini Andrijaševci – faza II.	Općina Andrijaševci HKU Antun Sorgg Vajska	23.920,00 €

Podijeljena Subotica

Prvog srpnja ove godine Subotica je postala podijeljeni grad, slično kao davne 1961. godine glavni grad Njemačke Berlin. Berlin je podijelio zid, Suboticu jedno veliko izduženo gradilište zvano »brza pruga Beograd – Budimpešta«. O ovoj gradnji dogradonačelnik grada **Imre Kern** je koncem veljače (dvobroj 25/26, str. 10) u dnevnom listu *Magyar Szó* pod naslovom »Subotici predstoje ogromne promjene u prometu« dao dužu izjavu. Na osnovu njegovih izjava napisao sam tijekom ožujka tri kolumne, prvu pod naslovom »Očekujući prometne gužve«. Naravno, razgovarao sam telefonom i s gospodinom Kernom i napisao sam mu e-mail s pitanjima. Odgovorio mi je da sam mu ukazao na »važan problem komunikacije s građanima« i obećao mi je i jedan osobni

Pješački most

susret, razgovor na ovu temu (još nisam dobio poziv). U spomenutom članku izjavio je kako je »nadvožnjak na Majšanskom putu očito u lošem stanju, tako da i njega treba obnoviti, isto kao i podvožnjak u Ulici Maksima Gorkog« (podvožnjak na cesti za Palić). Rekao je da će se raditi nekoliko podvožnjaka, među ostalima i u Bajnatskoj ulici (pruga Subotica – Segedin) i kod tvornice *Pionir* u Lošinjskoj ulici. Preko ove ulice vozači s autoceste se uključuju do Javnih skladišta. U to vrijeme gradski čelnici su izjavljivali kako će se »zatvaranje palićkog podvožnjaka tek onda dogoditi kada ovi alternativni pravci (Majšanski most i nadvožnjak u Lošinjskoj ulici) budu izgrađeni«. Početkom lipnja, povodom gradnje brze pruge oglosio se i aktualni ministar građevinarstva, prometa i infrastrukture **Goran Vesić** rekavši da »kad se završi podvožnjak u Bajnatskoj ulici, onda će se zatvoriti podvožnjak za Palić«. Napomenuo je i to da će se gradnja ovog (palićkog) podvožnjaka završiti do 22. prosinca ove godine.

Planovi i realizacija

Opći stav u graditeljskoj skupini, bolje rečeno družini, je da »ako se planirano ostvari u 50%, onda je to dobar plan«. U ovom svjetlu da pogledamo trenutačno stanje javnog prometa u našem podijeljenom gradu. Glavni prometni tok koji povezuje istočnu Suboticu sa zapadnom već se intenzivno odvija preko Majšanskog mosta (koji je inače u lošem stanju), regulira se semaforima i prometnim policajcima. Od davno planiranog i najavljenog kružnog toka prije mosta zasad postoji prazan prostor. Osim gradskih autobusnih linija (1a, 2, 8, 8a) koje prometuju istom trasom, sve ostale linije koji funkcioniraju (brojevi linija: 3, 4, 6, 10, 16 kao i linija br. 9) koriste Majšanski most i Ulicu Đure Đakovića, gdje je postavljen semafor na pješačkom prijelazu kod Korzoa. Autobusi kod *Lidla* skreću u Ulicu Jovana Mikića (tzv. Paralelni put) i tako stižu do Majšanskog mosta. Pitam se kako će dupli-autobusi koristiti ovaj novi cestovni pravac. Međumjesna linija Subotica – Kanjiža također prelazi preko ovog »lošeg« mosta kao i pješaci i biciklisti. Korisnici vele da su pješačke staze s obje strane u očajnom stanju. Gospodin Kern je očito bio neobaviješten o stanju mosta ili je svjesno govorio da bi se »izvukao« novac za obnovu, slično kao onomad za Narodno kazalište kada se govorilo da je u ruševnom stanju. Za pješake i jake mlade bicikliste (npr. kao moj mlađi sin) kod *Lidla* je izgrađen jedan lijep plavi pješački most, koji upečatljivo mijenja opći izgled ovog dijela grada. Kad se završi izgradnja podvožnjaka, ovaj most uz pomoć užadi i mreža može se pretvoriti u turističku atrakciju zvanu »gradska avanturistička staza izazova« koje su danas popularne među mladim turistima, istina u šumama (doduše, blizu grada i mi imamo šume, npr. Dudovu). Podvožnjak u Bajnatskoj ulici nije gotov (obećano je do 5. srpnja). Sumirajući događaje, čini mi se da se sve događa suprotno planiranom.

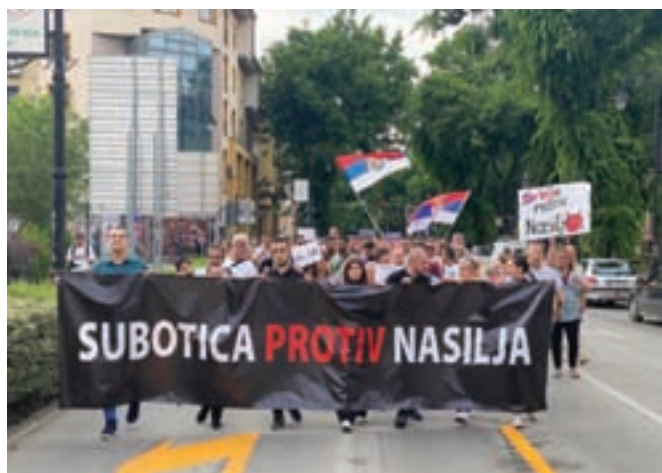
Zna li desna što radi lijeva ruka?

Što se tiče novog pješačkog mosta, gradski tajnik za komunalne poslove, energetiku i promet **Radoslav Vukelić** izjavio je (dvobroj *Magyar Szó*, 1.-2. srpnja) da je »grad više puta inzistirao da invalidima, majkama s dječjim kolicima i biciklistima također omoguće korištenje pješačkog mosta. Svjesni smo da postoje nedostatci i da pješački most treba razvijati (!?) i to će biti tema sljedeće sjednice«. Znači, Grad je želio da se izgradi paralela s određenom mehanizacijom, npr. dizalom za spomenute osobe, ali se ipak odlučilo za ovu očito jeftinu varijantu (najvjerojatnije će tako i ostati). Općenito, stječem dojam da ne postoji koordinacija ovako složenog pothvata i mnogo se improvizira.

Učiti – i od pametnog i od budale

Drugi po redu prosvjed u Subotici, pod zajedničkim nazivom u cijeloj zemlji »protiv nasilja«, pokazao je prošle subote, 1. srpnja, mnogo toga novoga u odnosu na bogatu povijest različitih oblika (studentske, radničke, poljoprivredne...) »ulične demokracije« u ovome gradu.

Prvi i osnovni dojam – bar za potpisnika ovih redova – je ujedno i ohrabrujući i razočaravajući, a tiče se prije svega samih sudionika, njihovog broja i organizacije. Među više stotina, možda i tisuću, Subotičana koji su se u subotu našli ispred zgrade bivšeg kina *Jadran* da bi kasnije šetnju zakružili od MEŠC-a, preko Ulice Mirka Bogovića i Ulicom braće Radića do Trga slobode mnogo je novih lica u odnosu na prosvjede čija tradicija u Subotici seže puna tri desetljeća unazad. I to je zaista ono što ohrabruje: »smjena

generacija« prosvjednika »došla je tiho, nezvana, sama«, a samo od ukupnih rezultata na razini države (prije svega Beograda) ovisi hoće li ih biti i više. Ali, u situaciji kada među sugrađanima teško pronalazi poznata lica čovjeku padnu na pamet i neka pitanja, a nakon toga i zaključci. Jedan od njih svakako je i taj da bi brojka šetača zacijelo bila veća, možda i za polovinu onih koji su u posljednjih desetak godina napustili Suboticu, najvećim dijelom upravo zbog Onoga koji je od države napravio privatno vlasništvo, a Skupštinu i Vladu sveo na Ministarstvo za prava većine i državni monolog, te Ministarstvo za interne poslove. U šetnji se, naravno, mogu primijetiti i još neki sitni detalji koji nisu bili karakteristični za ranije prosvjede: slabo se među sudionicima čuje mađarski. Pozitivniji komentari odnose se na to da su upravo Mađari posljednjih godina u velikom broju napustili Suboticu, a oni negativniji da i oni koji su ostali ne smiju zbog uloge Saveza vojvođanskih Mađara u aktualnoj vlasti. Zlobnici – iako se to po jeziku uglavnom ne primijeti – na to dodaju da je »iz istog razloga isto i s Hrvatima«.

Osim poznatih lica – što je prije svega stvar subjektivno-ga zapažanja – na posljednjim je prosvjedima upečatljiv

i izostanak poznatih ili statusno uglednih građana poput glumaca, profesora ili čak dobrog dijela vijećnika oporbe iz Gradske kuće, recimo. Njihov »deficit« može se tumačiti višestruko, ali su neki vjerojatno točni: ili iz raznih razloga ne smiju na prosvjed ili ih on, također iz raznih razloga, jednostavno ne zanima. Ili ne vjeruju u njegov uspjeh, pa ne žele uzaludno trošiti donove po subotičkom asfaltu. A možda im je i dobro u »zlatnom dobu« na naš način.

Što se same organizacije tiče, očito je da nedostaje i iskustva i inspiracije. Dok je, recimo, za vrijeme *Studentskog prosvjeda* u zimu 1996./97. sudionike šetnje svake večeri (da, šetnje su tada održavane svake večeri!) čekao letak *Walkera* s vijestima od prethodne večeri, a sami organizatori se trudili da im parole budu što aktualnije i duhovitije, uz podršku brojnih sudionika opremljenih različitim rekvizitima za stvaranje buke (od zviždaljki do kuhača s loncima), dotle se sada sve svodi na par govornika i gotovo pa besciljnu šetnju, bez zastajanja pred zanimljivijim ustanovama na čiji bi rad mnogi Subotičani mogli grlu dati oduška. Naravno da, primjerice *Subotičke novine*, ne bi zbog toga već sljedećeg petka promijenile svoju uređivačku politiku, napustivši sigurno okrilje lokalne vlasti i upustile se u rizik pisanja u interesu čitatelja (zbog čega bi novine jedino i trebale postojati!), ali bi kratkotrajno zadržavanje pred tom zgradom zacijelo imalo simboličnu poruku.

Konačno, i najveći propust prošle subote koji na dušu ide isključivo organizatorima. Pustiti studenta čije ime nije vrijedno spominjanja na skup s poznatim motivima i jasnim zahtjevima da govori kao da je gost Jutarnjeg programa TV *Pinka* ili *Aktuelnosti* na TV *Happy*, uz prozivanje »zločinačkog NATO-a« sve do granice utapanja Ukrajinaca u interese iskompleksiranoga **Patuljka**, je čin prvorazredne samodestrukcije. Ako ga nisu dobro znali (a očito nisu), zašto su ga zvali i u ruke mu mikrofoni dali? Ako ga je netko drugi poslao, čovjek je pošteno odradio povjerenu zadaću i zaradio honorar, te utro stazu vlastite svijetle budućnosti, preporučujući sebe za nastup i na mnogo posjećenijim i važnijim skupovima. Ako je, pak, to uradio na vlastitu ruku (tako što je rekao da će govoriti »ovo« da bi onda ipak pričao »ono«), doživio je da iz sebe izbacilo ono što ga najviše jede u životu, bez obzira na to što su »slušaatelji«, prvo začuđeni (»Momak, pogrešio si skup«) pa onda i bučno namргоđeni (»Uaaaa, prekidaj«, »Idi u *Ćirilicu*«), njegovo »viđenje situacije« protumačili kao čisti jad, bijedu i bruku, koja im je za nekoliko minuta ogadila dan.

Što bi onda mogao biti poučak iz subotnjeg utiska? Možda onaj univerzalni: mudar čovjek može podjednako naučiti i od pametnoga i od budale. Od prvoga kako nešto treba, od drugoga upravo suprotno.

Z. R.

Foto: Magločistač

Marijanski pučki festival u Monoštoru

Glasovi u slavu Marije

KUD Hrvata *Bodrog* iz Monoštora organiziralo je u subotu, 1. srpnja, *Marijanski pučki festival*. U crkvi sv. Petra i Pavla nastupile su pjevačke skupine iz Hrvatske i Bačke.

Ove godine sudionici su se predstavili marijanskim pjesmama koje se pjevaju za Uskrs.

»Svi sudionici su dobili zadaću da pripreme pjesme koje su se pjevale u vrijeme Uskrsa. Pjesme koje će pjevati ŽPS *Kraljice Bodroga* stare su više od 100 godina, ali se i dalje pjevaju u našoj crkvi. Jedan od ciljeva *Marijanskog festivala* je upravo traganje za starim pučkim napjevima i njihovo izvođenje. Jedan isti napjev može imati više načina izvođenja. Prošle godine, kada je tema bila 'Gospin plač', čuli smo kako se isti tekst pjeva drugačije u Vodica-ma, Slavoniji, Vojvodini. Isto je i kod uskrasnih pjesama«, kaže voditeljica ŽPS-a *Kraljice Bodroga* **Anita Đipanov-Marijanović**.

Muška pjevačka skupina *Rakijaši* iz Podcrkavlja drugi je puta na *Marijanskom pučkom festivalu* u Monoštoru. I oni se trude sačuvati što više starih napjeva.

»Djelujemo unutar KUD-a *Krešimir Šimić*. Imamo puno marijanskih pjesama, ne samo za blagdane već i tijekom cijele godine. Pjesme su se sačuvale usmenom predajom, zato su se neki od dijelova izgubili, pa je na nama sada pronaći što originalnije verzije, zapisati ih kako bi ostalo za nove generacije«, kaže voditelj skupine **Josip Andrić**.

»Kao ženska pjevačka skupina aktivne smo 25 godina, nastupale smo u Hrvatskoj i inozemstvu. Sada smo prihvatile poziv za festival u Monoštoru. Inače dio smo KUD-a *Šokadija* iz Strizivojne«, kaže voditeljica ŽPS-a *Druge* **Janja Glavačević**.

Uz goste iz Hrvatske sudjelovala je i KPZH *Šokadija* iz Sonte i domaćini koji su imali tri pjevačke skupine: ŽPS *Kraljice Bodroga*, MPS *Bodroški bečari* i dječju skupinu *Bodroški mališani*.

Z. V.

Zavjetno-zavičajni dan u Vajskoj

Radost zahvalnosti

Šestu godinu zaredom, u zajedničkoj organizaciji župa sv. Jurja u Vajskoj i sv. Ilije u Bođanima i HKU-a *Antun Sorgg*, u Vajskoj je 2. srpnja organiziran Zavjetno-zavičajni dan.

Misno slavlje predvodio je mons. **Josip Ivešić**, generalni vikar srijemske biskupije u koncelebraciji s domaćim župnikom **Goranom Vilovim**. U svojoj homiliji mons. Ivešić govorio je o radosti zahvalnosti. »Zahvalnost za sve one naraštaje koji su prije nas kroz prošlost obilježavali ovaj dan kao Zavjetni dan ove župe, vjerujući i poštujući ono što je Božje, računajući da je Bog i onaj koji može pomoći čovjeku na njegovom životnom putu. Kada se i mi u svome svakodnevnom životu zavjetujemo Bogu da

ćemo nešto činiti, onda moramo biti svjesni da je to velika i važna stvar. Netko je u prošlosti dobro promislio i odlučio 'ajmo uzeti ovaj dan kao zavjetni dan da bude blagdan za naše selo, za ovu zajednicu i kada ćemo zajedno zahvaliti Bogu što je ovdje, među nama i s nama'. Mi se danas želimo zahvaliti i svima onima kroz naraštaje

je koji su čuvali svoju vjeru, svoj identitet, čuvajući one svoje istinske vrijednosti, kršćanske, moralne, obiteljske i druge koje su potrebne kako bi čovjek mogao živjeti po Božjem, kako bi čovjek mogao živjeti radosno, sretno«, kazao je mons. Ivešić.

Misno slavlje animirao je mješoviti zbor Uzvišenja Svetoga Križa. Nakon mise vjernici su sudjelovali u procesiji s Gospinim kipom. U kulturnom dijelu programa sudjelovali su KUD *Slavko Janković* Rokovci – Andrijaševci, KUD *Slavko Janković* iz Šiškovača, KPZH *Šokadija* iz Sonte, HKU *Antun Sorgg* iz Vajske i sestre Kovačev iz Bođana.

Okupljenim župljanima i gostima obratio se ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**, a proslavi su nazočili dopredsjednik HNV-a **Slavko Benčik**, zamjenik pokrajinskog tajnika za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Goran Kaurić**, predsjednik Mladeži DSHV-a **Marin Piuković**, te načelnik Općine Andrijaševci **Ante Rajković**.

Tradicija ovih susreta je da svi okupljeni na kraju otplešu *Šokačko kolo*, a tako je bilo i ove godine.

A. Š.

Ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti na Cresu

Uživanje u čarima ljeta

Ljetovanje na Cresu deset godina unazad organizira Udruga Naša djeca u suradnji s prijateljskom udrugom Stopa

Učenici cjelovite nastave na hrvatskom, šestog, sedmog i osmog razreda, te srednjih škola boravili su protekloga tjedna na ljetnoj školi hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti na Cresu. Ove godine s animatorima išlo ih je 42.

Tijekom sedam dana boravka na ovom hrvatskom otoku za djecu i mlade pripremljen je bogat program. S obzirom na to da su boravili u samostanu sv. Frane dan im je bio prožet duhovnim sadržajima, radionicama, sportskim aktivnostima te, naravno, kupanjem u moru. Zahvaljujući dobroj suradnji i s lokalnom zajednicom za polaznike škole osiguran je i jednodnevni izlet u Mali Lošinj u aqua park Čikat.

Upravo je ovaj izlet u Čikat nešto što će dugo pamtiti učenica osnovne škole iz Đurđina **Sara Dulić**. »Prvi put sam bila na Cresu i jako mi se sve sviđa. Jedina sam iz Đurđina išla ali to mi nije bio problem jer sam stekla nove prijatelje i svi smo bili skupa. Bile su zanimljive i radionice, ali izlet u aqua park mi je bio najbolji«, kaže Sara.

Marko Cvijetić, učenik je gimnazije iz Subotice i na Cresu je bio već nekoliko puta. Kaže kako se uvijek lijepo proveo pa i ovaj put. Pored dobrog društva i kupanja izdvojio je duhovne razgovore sa svećenikom koji je putovao s njima, **Damjanom Pašićem**, kao nešto što mu je bilo ugodno i korisno.

Ljetovanje na Cresu deset godina unazad organizira Udruga *Naša djeca* u suradnji s prijateljskom udrugom *Stopa*.

Predsjednica Udruge **Željka Vukov**, koja je ujedno i vodila radionice na Cresu, kaže kako su djeca na ovom odmoru zaista uživala u čarima ljeta, druženju i zajedništvu.

»Ovogodišnja tema radionica bila je prijateljstvo. Djeca su zaista bila fenomenalna, pozitivno sam iznenađena koliko su bili oduševljeni temom i koliko su bili uključeni

u sve što smo radili. Radili smo na zajedništvu, povezivali smo one koji će jednoga dana postati odrasli članovi naše hrvatske zajednice«, rekla je Vukov.

Kako bi putovanje koštalo samo 180 eura organizatori kažu da su im donacijama pomogli Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Hrvatsko nacionalno vijeće, Hrvatska katolička misija *Blaženi Alojzije Stepinac* iz Salzburga i prijatelji Udruge.

J. D. B.

Dužijanica u Bajmaku

Zahvalni po uzoru na pretke

Prva ovogodišnja seoska *Dužijanica* održana je 2. srpnja u Bajmaku. Misno slavlje predvodio je župnik **Róbert Erhard**, a nositelji žetvene svečanosti bili su bandaš **Filip Šindrić** i bandašica **Lena Crnković** u pratnji maloga bandaša **Adama Crnkovića** i male bandašice **Dorotee Varga**.

Župnik Erhard u propovijedi posebno se osvrnuo na značaj i važnost zahvaljivanja. Istaknuo je kako nije *Dužijanica* samo folklor i pokazivanje narodnih nošnji već da je bit svega biti zahvalan. Pojasnio je kako su naši preci znali to i kako su iskreno zahvaljivali Bogu za žetvu, za svako izniknuto sjeme, za svako zрно, brašno i za svaki kruh.

»Iz srca čovječjega gubi se zahvala; i prema Bogu i prema svojoj okolini. Ne smije nam biti teško reći 'hvala, draga sestro, hvala, dragi brate'. Bogu se naročito trebamo zahvaljivati za svaki djelić svoga života. Nažalost, došli smo do toga da nam se sve podrazumijeva – da sam i danas ustao, da imam obitelj, da imam djecu, da imam zajednicu, da imam narod kojemu pripadam i jezik koji govorim. Shvatimo da ne dolaze stvari same po sebi nego to je dar Božji. Nismo mi sami birali niti jezik, ni pripadnost ni narod nego nam je to darovano. Trebamo to cijiniti i biti ponosni«, rekao je vlč. Erhard.

Ove godine u Bajmaku se okupio rekordan broj djece i mladih u narodnoj nošnji, a slavlje su uzveličali i bandaš i bandašica iz Subotice, Tavankuta i Male Bosne. Prvi puta poslije mnogo godina na početku *Dužijance* u bajmačkoj crkvi sv. Petra i Pavla kraljice su pjevale kraljičke pjesme. U ime Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* prisustvovao je **Miroslav Kujundžić**.

Bandašicino kolo održano je u večernjem terminu u dvorištu župe.

J. D. B.

Dužijanica 2023.**U susret
događanjima**

9. srpnja – *Dužijanica* u Žedniku – crkva sv. Marka Evanđelista, 9.30 sati

16. srpnja – *Dužijanica* u Tavankutu – crkva Presvetog Srca Isusova, 10.30 sati

22. srpnja – *Dužijanica* u Mostaru – blagoslov i otkrivanje obnovljene spomen ploče u Blagaju,

Tribina – Biskupijski centar Mostar, tijekom dana

Koncert folklornih skupina – Gradski trg, Mostar, 20 sati

23. srpnja – Svečano euharistijsko slavlje – katedrala Marija Majka Crkve u Mostaru, 10 sati

Svečana povorka kroz grad, predaja kruha gradonačelniku – Gradski trg, Mostar, 10.30 sati

24. srpnja – Postavljanje izloga u središtu grada za natjecanje aranžera izloga – Subotica, tijekom dana

27. srpnja – Otvorenje izložbe *S Božjom pomoći* – Pastoralni centar Augustinianum (Subotica), 19 sati

29. srpnja – Natjecanje u pucanju bičevima – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu, 18 sati

113. Dužijanica**Program *Takmičenja risara***

Na konferenciji za tisak održanoj u Subotici u utorak, 4. srpnja, najavljen je sadržaj iz programa 113. *Dužijanica – Takmičenje risara*, koje će biti održano 8. srpnja u Đurđinu na njivi pored katoličke crkve. Organizator programa je Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanica*. Ove godine je 56. put kako se organizira *Takmičenje risara*.

Potpredsjednica UBH-a *Dužijanica* **Ljiljana Dulić** predstavila je program ovogodišnjeg *Takmičenja risara*. Program započinje rano ujutro i može se pratiti već od 6 sati kada je okupljanje risara, a slijedi izlazak risara na njivu u povorci i smotra risara, te pletenje uža kojim se risari i risaruše pripremaju za natjecanje. Slijedi doček protokolarnih gostiju na njivi, gdje ih dočekuju ovogodišnji domaćini *Takmičenja risara* **Jakov i Mirjana Ivanković Radak**, a onda u 8 sati počinje *risarski ručak* na njivi za sve posjetitelje, koji se tradicionalno služi na balama slame. Na *risarskom ručku* (doručku) tradicionalno se služi domaća slanina, koja je pripremljena na *risarskom disnotoru*, zatim domaća *kiselna*, domaći *kruv* i luk. Početak *Takmičenja risara* je u 9 sati, koji će kao i svake godine gradonačelnik Subotice zvonom najaviti, (i) ovoga puta **Stevan Bakić**. Dok se odvija *Takmičenje risara* od 10 do 12 sati bit će prikazan rad na starim strojevima za rad i rad na vršalici, a kuhat će se i tarana gdje se natjecateljske ekipe, njih šest, koje su se prijavile, natječu za najbolju skuhanu taranu u kotliću. Djeca će ispred bine prikazati tradicionalnu dječju igru *kasalisica*. Nakon toga slijedi folklorni nastup, a u 12 sati bit će proglašenje pobjednika *Takmičenja risara*, te uručivanje nagrada i zahvalnica.

Član Organizacijskog odbora UBH-a *Dužijanica* **Pavle Kujundžić** je rekao kako se na *Takmičenju risara* očekuje 26 parova, iz Subotice, okolnih mjesta iz Vojvodine i susjednih država, a sudjelovat će i nekoliko risarskih parova koji će žito ručno kositi prvi puta. Kao i svake godine, ocjenjuje se visina otkosa, ujednačenost otkosa, izgled *krstina*, snopova ostavljena mršovina. Desetočlani žiri će obići sve parcele i donijet će odluku.

Ravnatelj UBH-a *Dužijanica* **Marinko Piuković** rekao je kako je projekt manifestacije *Takmičenje risara* podržao Grad Subotica, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Pokrajinsko tajništvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Piuković je istaknuo kako će ove godine u organizaciji UBH-a *Dužijanica* biti održana i *Dužijanica* u Mostaru 22. i 23. srpnja.

Z. S.

Naši gospodarstvenici (CXLXI.)

FOTOGRAF za kojega ne postoje granice

Veliki uspjeh u poslu Imrić smatra angažman Clicka da fotografira novogodišnju proslavu prestižnog lanca hotela One & Only portonovi u Crnoj Gori. »To je lanac hotela koji može priuštiti bilo kojega fotografa, a izabrali su nas. Kada sam otišao, probudila mi se velika kreativna i želja za dokazivanjem«, kaže on

Prije 13 godina na licitaciji za canon 400 D na *Limundu* **Andrej Imrić** dao je najbolju ponudu te je od džeparca kupio svoj prvi fotoaparat. Od želje za prikračivanjem raspusta fotografiranjem između trećeg i četvrtog razreda srednje škole, ovaj korak doveo ga je do životnog usmjerenja – postao je prepoznati fotograf u Subotici, a nakon razgovora s njim usudimo se reći, i u regiji.

Prva gaža bila mu je fotografiranje prijateljevog 18. rođendana za koju je dobio 10 eura. Kaže, i danas čuva tu novčanicu. Potom ga je angažirala poznata djevojka u gradu za svoj rođendan.

»Prijatelji su mi rekli da taj rođendan moram dobro uraditi ili u suprotnom da bolje prodam fotoaparat. Uspaničio sam se, kupio blic samo za taj rođendan koji je koštao isto kao i fotoaparat. Svi su mislili da sam lud«, smije se sad Imrić s kojim zaključujemo da je sigurno dobro uradio posao.

Od rođendana, matura, krštenja, prve svadbe, prvog promo spota – snimao je Imrić svašta i probijao se na raznim poljima. Fotografsku firmu ima već nekoliko godina, a prošle godine otvorio je u centru grada i studio *Click*

production koji nudi usluge klasičnog razvijanja fotografija, prodaju albuma i ramova, usluge studijskog fotografiranja, fotografiranja i snimanja događaja svih vrsta, fotografiranje proizvoda, izradu korporativnih videospotova i reklama.

Dokazati se

S Imrićem smo razgovarali u jeku fotografske sezone. Kaže, od svibnja do rujna fotografi jedva stignu spavati.

»U ljetnom razdoblju mnoge firme se odlučuju na izradu promo materijala i korporativnih spotova. Tu su i svadbe, mature... Sve bude u tih nekoliko mjeseci. Ponekad radimo svadbu do jedan-dva poslije ponoći i ujutru u četiri krećemo na novi teren, npr. Valjevo.«

Koliko zaista ima puno posla, uvjerali smo se kada smo upitali Imrića kako će izgledati sljedeći radni tjedan u *Clicku*.

»Nakon ovog intervjua radimo korporativnu proslavu kompanije *Continental*, fotografiranje i snimanje tisuću ljudi. Sutra imamo svadbu, a u ponedjeljak *photosession* mladenaca. U utorak idemo u BiH, vraćamo se u

četvrtak, u petak idemo u Arandelovac, subota opet svadba... Sljedećeg tjedna idemo u Rovinj fotografirati mladence. Stalno smo na putu«, zaključuje Imrić i dodaje kako je fotografska radnja *Click* naravno sve ovo vrijeme otvorena.

Najviše posla Imrić ima u rodnome gradu gdje mu je i sjedište firme, ali snima i po cijeloj Srbiji i zemljama u okruženju.

»U Beogradu imamo dosta klijenata koji su nam dali povjerenje, poput kompanije *Bekament*. Za njih već par godina pravimo materijal za društvene mreže, snimamo korporativne reklame, neke *stimulijale*. Povjerena nam je kompletna produkcija otvaranja shopping centra *Beo* u Beogradu. Isto smo radili i u Makedoniji. Zovu nas i u Bosnu, Crnu Goru, Hrvatsku, Austriju...«

Na pitanje zašto fotografi idu u Beograd snimati, a ne rade to ekipe iz toga grada Imrić odgovara kako je to čest slučaj u ovome poslu jer svatko vidi drugačije stvari i uočava različite detalje.

»Mi kad idemo u Beograd volimo se dokazati. Beograđani su dobri, ali su u svom terenu ukalupljeni. Isto tako kad pogledam rad kolega iz drugih gradova kad dođu raditi u Suboticu, bude skroz drugačije nego što

»To je lanac hotela koji može priuštiti bilo kojega fotografa, a izabrali su nas. Kada sam otišao, probudila mi se velika kreativna i želja za dokazivanjem. Ponosan sam i na fotografije koje sam uradio i u pregovorima smo za buduću suradnju, što mi puno znači.«

Tim u koraku s vremenom

Izgleda da su se Imriću poslovne kockice dobro posložile, jer osim što je uspješan u onome što radi, kaže i kako voli svoj posao te kako ne može zamisliti da radi nešto drugo.

»Snimam i običnu svadbu ili maturu isto kao i mnogo ozbiljnije stvari. To je moja strast. Volim biti s ljudima, komunicirati, kretati se...«

Od mnogobrojnih lijepih iskustava s terena izdvojio je jedno zaista neobično.

»Kamerman i ja sastali smo se s mladencima prije svadbe kako bismo dogovorili konačnu satnicu i sve. Onda su nam rekli da ne možemo *photosession* raditi u ponedjeljak, jer oni tad već putuju na medeni mjesec u Pariz. Iz šale smo ih zadirkivali zašto ne vode i nas kao fotografe, da bi oni, na toj kavi u srijedu, izvadili mobitele i zakazali i nama let za Pariz«, prepričava nam Imrić.

Tim *Click productiona* čini pet osoba plus još nekoliko vanjskih suradnika od dizajnera, montažera do fotografa. Pravilo u ekipi je, kako Imrić ističe, da svi rade sve baš kao što on i fotografira i snima, obrađuje fotografije i montira i još radi direktorske administrativne poslove.

»Nismo mi ogromna kompanija da možemo podijeliti poslove. Još smo mali tim i u ovom poslu je dobro da svi znaju sve ili što više. Ponekad se dogodi da pošaljem fotografa na teren, a klijent promijeni mišljenje u posljednji tren i zahtijeva i snimku ili nešto treće.«

Uposlenici *Clicka* su mlađa generacija koja prati trendove i ide u korak s vremenom. Zaključuje kako korisnici to cijene, jer im posla ne manjka.

»Jako se brzo mijenjaju trendovi fotografija i videa. Snimatelji koji rade 20 godina uvijek su snimali horizontalno, sada su društvene mreže poput Instagrama postavile nove standarde. Moramo se prilagođavati da snimamo uspravno, jer su popularni *reelsi* u tom formatu. Isto tako nisu popularni dugački videi. Sve se treba reći i prikazati u nekoliko sekundi, maksimum minuti.«

J. D. B.

Fotografski studio *Click production*

mi radimo. Kad radiš u svom gradu puno si opušteniji nego kad negdje odeš. Tamo se moraš dokazivati i dobivaš onda i novu inspiraciju. Naročito kada radiš za neke velike klijente koji ti mogu ponuditi godišnje ugovore što naravno puno znači za jednu firmu.«

Veliki uspjeh u poslu Imrić smatra angažman *Clicka* da fotografira novogodišnju proslavu prestižnog lanca hotela *One & Only portonovi* u Crnoj Gori.

Bunjevačko kolo u Mórahalomu

MÓRAHALOM – Reprezentativni ansambl narodnih plesova HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice nastupio je na cjelovečernjem folklornom koncertu *Ples spaja* u mađarskom mjestu Mórahalom. Nastupili su s još dva KUD-a iz Mađarske, a predstavili su se sa šest koreografija. Koncert je održan u sklopu ljetnoga programa *Homokhát Sokadalom*. Koncert je pratilo oko 600 posjetitelja.

Gubec na Malim vezovima

ĐAKOVO – Srednja folklorna skupina HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta sudjelovala je u nedjelju, 2. srpnja, na manifestaciji *Mali vezovi* u Đakovu (Hrvatska). Folkloristi su prvo sudjelovali u zajedničkoj povorci, a ka-

snije se na pozornici predstavili bunjevačkim plesovima. Nastupilo je preko trideset KUD-ova. Manifestacija je dio programa poznatih *Đakovačkih vezova*, koji se ove godine održavaju 57. puta i čiji će središnji program biti priređen u nedjelju, 9. srpnja.

Tavankutsko kulturno lito

TAVANKUT – U sklopu manifestacije *Tavankutsko kulturno lito*, u tom selu ovih dana bit će održan niz kulturnih programa. Večeras (petak, 7. srpnja), bit će otvorena izložba slika nastalih na XXXVII. sazivu i priređen program otvorenja XXXVIII. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame. Program se održava na Etno salašu *Balažević*, s početkom u 19.30 sati. U programu sudjeluju članovi mjesnog HKPD-a *Matija Gubec* i gosti iz Centra tradicijske kulture iz Varaždina.

U subotu, 8. srpnja, s početkom u 18 sati, u prostorijama udruge bit će održano predavanje *Baranjski šokački vezovi* – zaštićena nematerijalna baština Hrvatske – na primjeru predmeta iz zbirke Muzeja Slavonije. Predavačica je **Tünde Sípos-Živić**, etnologinja Muzeja Slavonije iz Osijeka.

U nedjelju, 9. srpnja, u Domu kulture u Tavankutu, s početkom u 19.30 sati, bit će održan Godišnji koncert folklornog odjela HKPD-a *Matija Gubec*.

XII. Seminar bunjevačkog stvaralaštva počinje u ponedjeljak, 10. srpnja, i trajat će do 15. srpnja. Na ovogodišnjem seminaru obrađuje se običaj *Veliko prelo*. Prijavljeno je oko četrdeset sudionika iz šest država: Kanade, Njemačke, Mađarske, Hrvatske, BiH i Srbije.

U srijedu, 12. srpnja, na Etno salašu *Balažević* od 20 sati bit će održana promocija kataloga izložbi »Pedest dvi nedilje tradicijske kulture u Tavankutu«.

U četvrtak, 13. srpnja, na *Orluškovom salašu*, s početkom u 15 sati, najavljeno je predstavljanje knjige pjesama na bunjevačkoj ikavici *Steščalo se Ivana Tumbasa*.

U idući petak, 14. svibnja, na Etno salašu *Balažević* od 20 sati bit će otvorena izložba crteža **Nebojše Gabrića Perlice**.

U iduću subotu, 15. srpnja, navečer slijede zatvaranja kolonije i seminara te *Risarsko veče*, dok je u nedjelju, 16. srpnja, tavankutska *Dužijanica*.

Festival europskog filma Palić

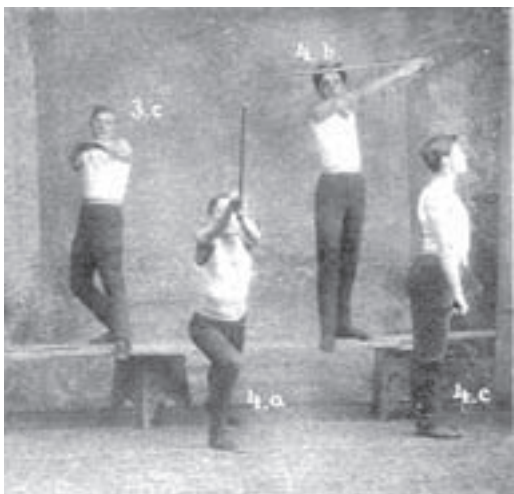
SUBOTICA – Jubilarno, 30. izdanje Festivala europskog filma Palić počinje u iduću subotu, 15. srpnja i trajat će do 21. srpnja dok je predfestivalni program počeo još 1. srpnja. U službenom programu festivala na Ljetnoj pozornici, u kinu *Abazija* na Paliću, kao i kinima *Eurocinema* i *Aleksandar Lifka* u Subotici, bit će prikazano više od 100 filmova u 11 selekcija i programa: Glavni natjecateljski program, *Paralele i sudari*, *Mladi duh*, *Zemlja u fokusu*, *Novi mađarski film*, *Novi europski dokumentarci*, *Eco dox*, *Omaž dobitniku Underground Spirit nagrade*, *EFA Shorts*, Selekcija filmova sa *Zsigmond Vilmos* festivala, selekcija studentskih filmova, predstavljanje dvaju festivala (domaćeg i stranog), kao i nekoliko filmova u okviru specijalnih projekcija.

Osim filmskog programa, i ove godine posjetitelje na Paliću očekuje i bogat prateći program. U pitanju su izložbe posvećene povijesti palićkog festivala, filmskim plakatima kao i velikanu srpskog glumišta **Miji Aleksiću**, a očekuju nas i promocije knjiga, panel diskusije i koncerti.

Radikali i demokrate zapostavljaju Bunjevce, incident u Bajmaku

1. srpnja 1922. – *Subotičke novine* pišu da je 25. lipnja subotička organizacija katoličkog *Orla* održala u velikoj dvorani Katoličkog momačkog društva svoje tjelovježbanje. Tijekom programa pojavilo se redarstvo, koje je

htjelo raspustiti ovaj skup. Nije se pozivalo na gradskog kapetana (**Gavru Karakaševića**), nego na velikog župana Subotice – **Paju Dobanovačkog** (Demokratska stranka). Omladina je ipak uspjela održati jedan dio programa. Župnik **Blaško Rajić** je u jednom trenutku održao govor, koji je naišao na oduševljenje omladine. Na skupu su se i pojavila četvorica slovenskih zastupnika, pred kojima su se redarstvenici pravdali.

2. srpnja 1925. – *Neven* piše kako dvije najjače srbijanske stranke, Narodna radikalna stranka i Demokratska stranka, zapostavljaju Bunjevce: »Radikalno Pribičevićevski politički režim odbacio je i odgurnuo bunjevačku i šokačku sirotinju (...) Bunjevci i Šokci su im antidržavni i veleizdajnički elemenat, ali ne zato, što bi i oni to vjerovali, nego samo zato, da u ime bratstva, bratske sloge i trpeljivosti mogu bunjevačku zemlju, koja po Božjem i ljudskom pravu treba da pripada bunjevačkoj sirotinji – naseliti čuvarima Pašičeve radikalije i Pribičevićeve demokratije«.

3. srpnja 1926. – *Hrvatske novine* (Subotica) osvrću se na nedavni skup kojega je Hrvatska seljačka stranka održala u Bajmaku (27. srpnja). Na skupu je govorio i državni tajnik **Mirko Neudorfer**, član HSS-a. U jednom trenutku, dobrovoljci s bajmačke Rate napali su batinama sudionike i organizatore skupa. Ugrožen je život državnog tajnika Neudorfera. Međutim, napadači su savladani i tako je spriječena daljnja eskalacija sukoba. List zaključuje: »Vlada je, ne spriječavajući dosta energično ovaj i slične

sukobe, postigla, da su se Bunjevci, krvavo, osvijestili, da oni nisu i nisu Srbi, već da su Hrvati«.

4. srpnja 1925. – *Hrvatske novine* pišu da je 27. lipnja održan izbor za katoličku crkvenu općinu u Somboru. **Tonika Bošnjak** organizirao je pučku stranku, a **Josip**

Veselovski liberalnu stranku. Glasalo je preko 500 članova somborske crkvene općine. Za Bošnjakovu listu je glasalo 322, a za Veselovskog 203.

5. srpnja 1924. – *Hrvatske novine* pišu o novom velikom županu Subotice **Dragoslavu Đorđeviću**: »Otkako je nov župan u uredu, naimenovano je za gradske činovnike ili nameštenike bezbroj Srba, a zapostavljeni su Bunjevci, koji služe grad već više godina«. Prema pisanju lista, nijedan od trojice redarstvena kapetana (**Mazić, Tikvicki i Ivandekić**) nije promakut u kapetana I. klase. »Dok se ovi kapetani, Bunjevci zapostavljaju, dolaze za redarstvene kapetane I. klase ljudi sa ulice, koji se u policijski posao razume, kao kokoš u azbuku«.

6. srpnja 1937. – *Dan* (Novi Sad) piše da će se ponovno suditi činovniku Gradskog računovodstva u Subotici (računoispitivaču) **Remiji Marcikiću** i policijskom pisaru **Aleksandru Kopiloviću**. Obojica su bili odlični nogometaši i uživali ugled u građanstvu.

7. srpnja 1944. – *Naše novine* pišu da je veliki župan Bačke primio u Somboru 5. srpnja izaslanstvo lokalnih Bunjevaca. Deputaciju je predvodio odvjetnik **Ivan Mironicki**, koji je održao govor o povijesti Bunjevaca. U osvrtna to, veliki župan **Josip Piuković** je, između ostalog, rekao »da se veći dio Bunjevaca za vrijeme jugoslovenske vladavine orijentisao ka Zagrebu«. Međutim, podsjetio je da ni Mađari, ni službena Pešta nisu imali ništa protiv takvog raspoloženja Bunjevaca: »Ovakovo držanje nije dovelo Bunjevce u sukob sa mađarstvom te su i u Budapešti odobravali hrvatsku orijentaciju Bunjevaca«.

Znanstveni kolokvij ZKVH-a

KAZALIŠTE – prostor za priznavanje kulturne različitosti

»Već kroz sam naziv subotičkog kazališta koji je trojezičan, jasno je da se kroz ovu instituciju naglašava važnost i udio koji su srpska, mađarska i hrvatska zajednica imale i imaju u njezinoj izgradnji i djelovanju. To je simbolični prostor gdje bi se prvo trebala pokazati i priznati kulturna različitost«, istaknula je Nevena Baštovanović

Elaborat pod nazivom »(Ponovni) Osnutak Drame na hrvatskom jeziku u Narodnom kazalištu u Subotici« predstavljen je na istoimenom LXIX. Znanstvenom kolokviju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u četvrtak, 29. lipnja, u prostorijama ZKVH-a. Na inicijativu i u dogovoru s ovom ustanovom kulture, te DSHV-om i HNV-om, elaborat je sačinila i ovom prigodom predstavila master profesorica književnosti i jezika **Nevena Baštovanović**.

I Hrvati žele svoje kazalište

U proteklih desetak godina bilo je nekoliko pokušaja obnove, odnosno stvaranja uvjeta za pokretanje Drame na hrvatskom jeziku pri nekom profesionalnom kazalištu, no sve su, zbog administrativnih onemogućavanja, ostale neostvarene. Nevena Baštovanović je podsjetila kako je prije ovog, elaborat o osnivanju Drame, koji također nije prihvaćen, napisao glumac, lutkar **Petar Konkolić**, rodom Subotičanin, kada je prijedlog bio da ona bude pri subotičkom Dječjem kazalištu.

Govoreći o položaju Hrvata u Srbiji iz vizura kulturnih politika, Baštovanović je istaknula kako je Subotica grad za koji je najrealnije govoriti o zaokruživanju institucionalizacije na području kulture.

»Prema posljednjem popisu stanovništva 2022., grad s najvećim brojem Hrvata u Srbiji je Subotica (10.431 od ukupno 39.107 Hrvata). Osim toga, u Subotici postoji najcjelovitiji okvir za ostvarivanje manjinskih prava i to je grad za koji je najrealnije govoriti o zaokruživanju institucionalizacije na području kulture, budući da su u njemu smještene i tri ključne institucije – HNV, ZKVH i NIU *Hrvatska riječ*.«

Istaknula je kako je upravo subotičko Narodno kazalište simboličan prostor za priznavanje kulturne različitosti, te kako se ovom inicijativom ne traži ništa što izlazi iz okvira normalnoga.

»Народно позориште – Népszínház – Narodno kazalište jedno je od najreprezentativnijih urbanih toposa. Već kroz sam naziv koji je trojezičan, jasno je da se kroz ovu instituciju naglašava važnost i udio koji su srpska, mađarska i hrvatska zajednica imale i imaju u njezinoj izgradnji i

djelovanju. To je simbolični prostor gdje bi se prvo trebala pokazati i priznati kulturna različitost. Ovom inicijativom ne traži se ništa ekskluzivno, ništa što izlazi iz okvira normalnoga ili očekivanoga. Nacionalne zajednice u Srbiji, poput Mađara, Rusina, Rumunja, Slovaka, imaju svoja profesionalna kazališta, a to žele i Hrvati.«

Doprinos hrvatskog naroda

Baštovanović se na kolokviju, među ostalim, osvrnula i na kratku povijest subotičkog kazališta te doprinos hrvatskog naroda njegovom radu.

»U Subotici je prva predstava na hrvatskom odigrana 1747. godine u Gramatikalnoj franjevačkoj gimnaziji (službeni jezik grada je tada bio dalmatinski). Tada to nisu bile profesionalne, već učeničke predstave. Početkom 20. stoljeća počinju preporodna gibanja i što se tiče Hrvata njegovala se diletantska kazališna praksa u *Pučkoj kasini*, *Kolu mladeži*, *Subotičkoj matici*, *Hrvatskoj kulturnoj zajednici*, potom pri cehovskim radničkim organizacijama, pri ograncima *Seljačke sloge*. Kada govorimo o uspostavi profesionalnog kazališta u Subotici, Odlukom AP Vojvodine 19. rujna 1945. godine, u Subotici su osnovani Hrvatsko narodno kazalište i Mađarsko narodno kazalište. Nakon oslobođenja Subotice '44. osnovan je kazališni odsjek u gradu na čijem čelu je bio **Lajčo Lendvai**, koji je pored domaćih snaga angažirao glumce i redatelje iz Zagreba koji su kasnije postali dio subotičkog HNK-a. Svečano otvorenje HNK-a bilo je 28. listopada 1945. izvedbom komada **Mirka Bogovića** *Matija Gubec*, u režiji **Branka Špoljara**. Prvi upravitelj HNK-a bio je Lajčo Lendvai. AP Vojvodina 1. siječnja 1951. donosi odluku da se Hrvatsko, odnosno Mađarsko narodno kazalište spoje u jednu kuću koja će se zvati Narodno pozorište – Népszínház i tu su postojale tri umjetničke jedinice: Hrvatska drama, Mađarska drama i Muzička grana (opere i opere). Ovaj period naziva se 'zlatnim dobom subotičkog kazališta', kada je godišnje bilo 14 premijera«, navela je Baštovanović, te istaknula važnost hrvatskog književnika i dramatika, rodom iz Subotice **Matije Poljakovića**:

»Statutom kazališta, 1958. godine, Drama na hrvatskom preimenovana je u Dramu na srpskohrvatskom

jeziku. Ovdje veoma važnu ulogu ima Matija Poljaković, koji je bio kućni pisac subotičkog kazališta, za nekih 20-ak godina postavljeno je 14 njegovih komada i više od toga je napisao. Njegova *Č'a Bonina razgala* igrana je više od 100 puta i zabilježeno je da ju je pogledalo više od 55 tisuća gledatelja. Njegov rad potaknuo je druge hrvatske pisce i autore da se uključe te je postavljano oko 100 hrvatskih pisaca, od toga oko 30 autora s područja Bačke i Srijema».

Godine 1985. gradske vlasti pozivaju **Ljubišu Ristića**, koji dolazi s konceptom teatra grada, što među ostalim podrazumijeva dokidanje tradicionalnog ustrojstva rada kazališta i ono postaje nekonvencionalno. Osnivajući KPGT Ristić gasi postojeće ansamble i oni se ujedinjuju u jedinstven umjetnički ansambl, koji gubi svaki nacionalni predznak. Nakon njegovog odlaska, '95. vraća se Drama na mađarskom, uz koju djeluje i Drama na srpskom, ali nema više spominjanja nikakve hrvatske inačice u kazalištu. U ovom periodu upraviteljica je bila **Ljubica Ristovski** kod koje je, prema riječima Baštovanović, postojala osjetljivost za etnokulturološku razliku te je na daskama subotičkog kazališta svake dvije godine postavljen jedan hrvatski autor.

Što se tiče zastupljenosti hrvatskih komada i autora na kazališnim daskama u Subotici u posljednjih deset godina, ona navodi kako se na profesionalnoj sceni uočava izrazita tendencija pada prisustva hrvatskih autora.

»Tijekom cijelog desetljeća postavljen je samo jedan komad hrvatskog pisca. Subotičko kazalište ima dugogodišnju suradnju s kazališnim kućama iz Hrvatske, ali je odigrana tek po jedna predstava i to 2013., 2014. i 2018. godine. Dakako, u Subotici i u zemlji mogle su se gledati hrvatske predstave, i to u okviru festivala gdje se ne može govoriti o politikama identiteta i o zastupljenosti Hrvata, a hrvatske profesionalne trupe mogle su se i mogu se gledati u okviru manifestacija hrvatske zajednice»,

navela je Nevena Baštovanović, ističući kako je, s druge strane, amaterska scena izuzetno dinamična i živa: od postojećih deset, pri kulturnim udrugama kontinuirano radi šest dramskih sekcija, te kako su tako u naznakama kapaciteti kojima bi se moglo pristupiti profesionalnoj sceni, »a i važno je ne zaboraviti prava koja imamo«.

O planu reosnutka Drame na hrvatskom

Prema planu ponovnog osnutka, Drama na hrvatskom bi trebala biti dio subotičkog Narodnog kazališta, kao samostalna jedinica, poput drama na srpskom i mađarskom.

»Neophodno bi bilo izabrati umjetničkog ravnatelja ove Drame, koristili bi se tehnički, administrativno-organizacijski resursi subotičkog kazališta, a prva i osnovna bi bila suradnja s postojećim ansablama, uz veoma važnu ulogu lektora za hrvatski jezik. Tu je i jačanje suradnje s kazališnim kućama i trupama iz Hrvatske, gdje bih istaknula HNK iz Osijeka, grada koji je Subotici i povijesno i geografski najbliži, a i subotičko kazalište već imaju razvijenu suradnju s Osijekom. Također, profesionalizirala bi se suradnja i sa zainteresiranim kazališnim skupinama i pojedincima koji već rade na hrvatskom jeziku u Srbiji. Radilo bi se na obrazovanju i osnaživanju ansambla, odnosno kadrova da bi se u periodu od četiri godine došlo do produkcije od četiri premijere godišnje. Što se tiče financiranja, ono bi bilo, kao i za druge dvije drame iz republičkog, pokrajinskog i gradskog proračuna, a važna bi bila i svekolika potpora iz Hrvatske«, rekla je među ostalim autorica elaborata, dodajući kako u cilju njegove realizacije predstoje razgovori sa stručnom javnošću, s političkim predstavnicima, te dalja koordinacija nositelja inicijative.

Znanstvenom kolokviju prisustvovao je i intendant Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku **Vladimir Ham**, koji je istaknuo kako je sve što je dogovoreno u Osijeku 16. lipnja prigodom predstavljanja elaborata predstavnicima osječkog HNK-a i Gradskog vijeća naišlo na odobravanje i hrvatske ministricke kulture i medija **Nine Obuljen-Koržinek** te kako se može računati na potporu Ministarstva na čijem je čelu.

»Iz ove prezentacije i elaborata vidimo da itekako postoji i ono zašto, i s kim, i za koga, a sad još ostaje s čime i kada, što će se rješavati u predstojećem razdoblju. U tome s čime i kada, dio odgovora sasvim sigurno leži i u nama, a osječko HNK svoje će znanje, iskustvo i kapacitete vrlo rado podijeliti s vama«, istaknuo je Ham.

V. d. ravnateljice Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković** zamolila je ovom prigodom prisutnu članicu Gradskog vijeća Grada Subotice zaduženu za kulturu i obrazovanje **Milanku Kostić** da ju primi u sljedećim danima kako bi se dogovorili sljedeći koraci, a najavila je i razgovor s ravnateljem Narodnog kazališta u Subotici **Milošem Nikolićem** te s pokrajinskim dužnosnicima.

Ivana Petrekanić Sič

ZKVH na Đakovačkim susretima hrvatskih književnih kritičara

U fokusu književnost za djecu

26. Đakovački susreti hrvatskih književnih kritičara, održani 27. i 28. lipnja, okupili su niz najpoznatijih književno-kritičarskih imena, postavivši pred njih pitanje odnosa književne kritike i književnosti za djecu i mladež što je bila i tema dvodnevnog okruglog stola s obzirom na to da književna kritika nije značajnije zainteresirana za sustavno praćenje te književne produkcije, a kao što prati suvremenu prozu, pa i poeziju.

O književnosti za djecu s više strana

Okrugli stol je vrlo uspješno vodila dr. sc. **Diana Zalar**, a sudjelovali su književnica i novinarka **Branka Primorac**, književnik za djecu **Mrvoje Kovačević**, književnica **Blaženka Brlošić**, književnica i znanstvenica dr. sc. **Mrvojka Mihanović-Salopek**, književnica za djecu (ujedno i v. d. ravnateljice Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata) **Katarina Čeliković** te književnica dr. sc. **Jasna Horvat**.

U vrlo zanimljivim izlaganjima doznali smo kako je produkcija hrvatske književnosti za djecu i mlade vrlo bogata, a da je ne prati primjerena kritička recepcija. Stoga je jedan od najvažnijih zaključaka bio da se obnove časopis *Književnost i dijete* ili da se pokrene sličan časopis u okviru Društva hrvatskih književnika.

Ovom je prigodom Katarina Čeliković darovala knjige za djecu u nakladi Hrvatske čitaonice i NIU *Hrvatska riječ*

iz Subotice prof. dr. sc. **Diani Zalar** za studente Učiteljskog fakulteta u Zagrebu.

Predstavljanje časopisa i zbornika

Prvog dana program je održan u Hrvatskom domu u Đakovu. Na početku su u ime organizatora i pokrovitelja pozdravili **Robert Francem**, predsjednik Ogranaka Matice hrvatske u Đakovu, dr. sc. **Mrvojka Mihanović-Salopek**, predsjednica Društva hrvatskih književnika, **Katarina Čeliković**, v. d. ravnateljice Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, a Susrete je otvorila **Sanja Rogoz-Šola**, izaslanica đakovačkog gradonačelnika **Marina Mandarića**. Podršku Susretima, uz isprike zbog nemogućnosti nazočnosti, uputili su ministrica kulture i medija **Nina Obuljen-Koržinek** te predsjednik Matice hrvatske **Miro Gavran**.

Susreti su započeli predstavljanjem novog broja časopisa osječkog Ogranaka Matice hrvatske *Književna revija*, posvećenog kritičarskom radu nedavno preminulog **Darija Grgića**, a drugoga dana predstavljen je i Zbornik Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara XXV.

Organizatori Susreta su Ogranak Matice hrvatske u Đakovu i Slavonsko-baranjsko-srijemski ogranak Društva hrvatskih književnika uz pokroviteljstvo Ministarstva kulture i medija Hrvatske te Grada Đakova.

H. R.

Nagrada i povelje

Osječki književnik i književni kritičar **Igor Gajin** dobitnik je Nagrade **Julija Benešića** za knjigu *Svlačenja značenja* (OMH Osijek, 2022.) kao najbolje književno-kritičarsko ostvarenje u 2022. godini, a dobitnici istoimene Povelje uspješnosti su **Ana-Marija Posavec** i **Sanjin Sorel** za dosadašnji književno-kritičarski rad. Odluka je to Prosudbenog odbora čiji su članovi, uz predsjednika **Gorana Rema**, i **Ivan Trojan**, **Franjo Džakula** te **Vlasta Markasović**.

23. *Dani orgulja* u Beogradu

Od naslijeđa do suvremenih praksi

Beogradski *Dani orgulja* – *Dies organorum* glazbena je manifestacija koja ima veliki značaj jer spaja različite kulture u jedinstveni svijet glazbe. Ove godine manifestacija je održana 23. puta, a trajala je od 26. lipnja do 6. srpnja, ugostivši orguljaše iz Njemačke, Mađarske, Austrije, Norveške, Hrvatske i Srbije. Festival njeguje kako klasično orguljsko naslijeđe tako i suvremene izvođačke prakse. Održava se u katedrali Blažene Djevice Marije u čijem su vlasništvu raskošne orgulje talijanske graditeljske kuće *Zanin*.

U sklopu programa 3. lipnja izvedena je liturgija *Domestica* za soliste, orgulje, zbor i orkestar **Aleksandra Grečanjina**. Ovo glazbeno djelo zajednički su izveli Zbor i Simfonijski orkestar RTS-a pod vodstvom **Željke Milanović**, za orguljama je bio hrvatski glazbenik **Pavao Mašić**, a kao solisti nastupili su **Mihajlo Jocić**, **Mirko Milanović**, **Miloš Gašić**, **Darko Manić** i **Aleksandar Novaković**.

Pavao Mašić, dobitnik je nagrade publike na Orguljaškom natjecanju *Bach* u Lausanni (2006.). Nakon završenog studija na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, nastavlja postdiplomski studij orgulja u Lausannei, a svoju ljubav prema čembalu nastavlja njegovati na poslijediplomskom studiju u Freiburgu. Jedan je od najafirmiranijih hrvatskih glazbenika svoje generacije, a od 1999. godine glavni je

orguljaš crkve sv. Marka na Gornjem gradu u Zagrebu.

Festival se realizira uz podršku Ministarstva kulture Srbije, Grada Beograda, Beogradske nadbiskupije, Goethe instituta u Beogradu, Austrijskog kulturnog foruma, Odjeljenja za kulturu Veleposlanstva Mađarske – *Collegium Hungaricum* u Beogradu, SOKOJ-a, norveške fondacije *Fund for Performing Arts* i *Kulturdirektoratet* (Arts and Culture Norway), kao i *Informatike* i *Alma Quattro*.

M. A. K.

Izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan RH

Glasujte za Hrvatice iz Srbije

Deseta Revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske bit će održana od 10. do 15. srpnja u Tomislavgradu (BiH). U sklopu manifestacije održava se i online izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji a glasovati za svoju favoritkinju možete na poveznici: <https://m.shortstack.page/HIFcLM>. Ove godine među 21 djevojke u natjecanju sudjeluju i dvije Hrvatice iz Srbije: **Dragana Musin** iz Subotice i **Slavica Živković** iz Sota. Glasovanje je moguće do idućeg petka, 14. srpnja, u 12 sati.

H. R.

 Dragana Musin

 Slavica Živković

Molitva za novo lice povijesti Bača

Svečanu koncelebriranu euharistiju u prigodi proslave obljetnice crkve sv. Pavla u Baču predslavio je beogradski nadbiskup u miru Stanislav Hočevar, uz domaćega župnika Marinka Stantića te svećenike koji su rođeni ili bili na službi u ovoj župi

U propovijedi je **Hočevar**, izričući molitvenu čestitku župljanima, naglasio: »Vama i čitavoj regiji neka Bog dadne novi život, da budu vaše obitelji mnogobrojne, sretna i radosna jer su u službi života. Neka pogleda na bogatu prošlost, da se sve slavne utvrde i zidovi ovdje obnove i sva teška povijest, koja je ovdje prohujala, dobije novo lice i snagu. Želim vam novo duhovno rođenje, kako bi se svatko od nas osobno mogao jasno odlučiti za Boga. Ako ćemo živjeti zaboravljajući Boga, koji je gospodar sve povijesti, početak i svršetak svega, bit ćemo bez središta života. Svim onim pojedincima i skupinama koje su izgrađivale ovaj kraj i žive zajednice u njemu odgovorit ćemo dostojno ako će u našim srcima procvasti živa, osobna odluka za Isusa«.

»Krist je čudesno lijepa sinteza Neba i zemlje«

Hočevar je dodao: »Ovaj kraj je pozvan, zbog tolike povijesti, da svi zajedno u najdubljoj duhovnoj i svestranoj solidarnosti porodite novi život. Krist zna da mi svi imamo mnogo sposobnosti. Ne dozvolite da vas vodi propaganda, ideologija ili nepotpuna tradicija! Samo Krist je čudesno lijepa sinteza Neba i zemlje, vječnosti i povijesti. Samo On može dati snagu za naše odluke«.

Prisjećajući se svojih 50 godina svećeništva i 60 života u salezijanskom redu, on je pozvao vjernike na zajedničko djelovanje.

»Prvo, da radimo za jedinstvo kršćana. Boli me što je prošlo više od 2000 godina od Isusovog rođenja, a samo je nešto više od 18% stanovnika Zemlje kršćansko. Mi smo za to odgovorni. Ako je na svijetu toliko nemira i svega negativnog, mi smo odgovorni jer nismo dovoljno svjedočili za Krista. Drugo, uvijek mi je bilo najdraže povjerenje među ljudima, skupinama, jezicima. Krist je zato razapet na križu da bi zagrljio čitav svijet, jer koliko ćemo zagrljati svijetu nuditi samo toliko će biti mira i radosti. Treće, Krist je pobjednik. Jako me boli pesimizam! Tražeći jedinstvo, Kristu je prvo bitno pomirenje. Donosimo ljudima radost!«, završio je nadbiskup svoju homiliju.

Loše stanje objekta crkve u Baču

Na koncu mise, koju je glazbeno animirala s. **Kristina Ralbovsky** sa župnim zborom, predsjedatelju slavlja se zahvalio župnik **Stantić**, a pročitana je, kao dar nadbiskupu za njegov svećenički jubilej, pjesma čestitke koju je napisala župljanka **Stanka Čoban**. Gosti proslave obljetnice bili su ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Srbije **Tomislav Žigmanov**, te predstavnici Općine Bač. U prigodi ove obljetnice Žigmanov je, glede stanja objekta crkve sv. Pavla izjavio: »Crkva u Baču mora biti na vrhu liste prioriteta obnove. To je zadaća ne samo mjesne Katoličke Crkve, nego i šire društvene zajednice, te DSHV-a. Zajedno ćemo obnoviti sve«.

Proslava obljetnice crkve započela je trodnevnicom koju je vodio o. **Vladimir Sedlak**, župnik grkokatoličke

Foto: Župa Bač

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kršćanska prepoznatljivost

župe Pokrova Presvete Bogorodice iz Petrovaca (Križevačka eparhija). On je 29. lipnja (na dan župnog proštenja) predslavio misu i propovijedao na temu: »Ribar Petar – stijena Crkve« (Mt 16,18), idućeg dana, 30. lipnja, tema homilije bila je »Biti apostol Kristov« (Lk 6, 13), a 1. srpnja »Pavao, svjedok i poslužitelj Božje objave« (Dj 26,16).

Povijest

U danima priprave za jubilej, župnik i dekan Bača dr. Marinko Stantić sa župljanima posjetio je na bačkom groblju grobnicu pokojnih župnika Bača koji su ondje pokopani: **Matije Trskića, Stjepana Šamanovića, Györgya Baloga, Ivana Evetovića, Stjepana Tumbasa i Ive Topalića**, te grobnicu u kojoj su zemni ostaci 40 redovnica družbe Naše Gospe koje su pokopane u Baču, a čiji se samostan nalazi na prostoru župe, neposredno uz župnu crkvu. Uz molitvu za pokojnike, položeno je cvijeće sa znakom jubileja.

Crkveno središte u Baču vrlo je staro, no pouzdano se zna da je sv. **Ladislav** 1090. godine u Baču utemeljio sjedište nadbiskupije i prvostolnog kaptola. Danas samo manja župa, 1135. godine, kada je Bačka nadbiskupija ujedinjena s Kalačkom, te idućih 700 godina Bač je bio u imenu nekadašnje velike Kalačko-bačke nadbiskupje, a crkva jedno od dva sjedišta nadbiskupa i kaptola. Župa je obnovljena 1688. Godine 1766. kalački nadbiskup **Batyány** povjerio je dušebrižništvo biskupijskim svećenicima, a sebe imenovao župnikom. Kamen temeljac crkve blagoslovljen je 11. srpnja 1773. Bila je završena 12. 11. 1780. godine. Riječ je o spomeniku kulture, prostranoj jednobrodnoj baroknoj građevini s tornjem visokim 60 m. Dugačka je 50,5 metara, a 20,25 m široka.

Najveći dio župljana ove župe (te 14 od dosadašnjih 17 župnika) bili su i ostali Hrvati šokačke grane, doseljeni u većem broju ovdje s franjevcima iz okolice Tuzle koncem XVII. stoljeća. Osim njih, u manjem broju tu su i Mađari, Nijemci i Slovaci.

M. T.

Živjeti istinskim kršćanskim životom iz perspektive svijeta jako je teško i zahtjevno. Mnoštvo je propisa koji nas opterećuju, zahtjeva koje trebamo izvršiti, puno je nekih normi kojih se trebamo pridržavati. To je tako kada kršćanstvo ispraznimo od Isusa Krista, kada njegov nauk gledamo očima svijeta. Istina je da nije lako biti kršćanin, ali ne zbog tzv. normi i propisa nego zbog svijeta koji odbija Krista i ne prihvaća njegove učenike. Isus svoje sljedbenike na to i upozorava, međutim, nudi im i utjehu. Biti kršćanin znači nositi svoj križ i donijeti ga na kraju pred Krista. No, ne nosimo ga sami, Krist nam pomaže. Zato Kristov nauk treba slijediti i u njegovom duhu živjeti, a ne smatrati ga skupom propisa koji nas sputavaju. Ako je naš pogled na Kristov nauk takav da ga smatramo zapovijedima koje nas ograničavaju, znači da smo krenuli pogrešnim putem.

Prema vječnosti

Kršćani su još od prvih vremena bili prepoznatljivi u svijetu. Pa iako su bili progonjeni i od strane Židova i od strane Rimljana, ipak su im se stalno pridruživali novi članovi, te je njihov broj neprestano rastao. Nove ljudi privlačila je ta prepoznatljivost, koja nije bila svjetovna nego prepoznatljivost koja dolazi iznutra, od Duha Božjega. Židovski vjerski velikodostojnici prepoznavali su se po arogantnom stavu i nadmenosti te po skupoj odjeći, a siromašni kršćani prepoznavali su se po ljubavi i dobroći, po poniznosti i snažnoj vjeri, po odbacivanju grijeha i trudu oko svoje svetosti već za ovoga života. Takav njihov život bio je snažno svjedočanstvo za sve nekršćane, jer da nisu na taj način bili prepoznatljivi, malobrojni bi se u vrijeme progona obraćali samo na riječ o Kristu.

Međutim, Pavao još u ono vrijeme poručuje: »Ako po tijelu živite,

umrijeti vam je, ako li pak Duhom usmrćujete tjelesna djela, živjeti ćete« (Rim 8,13). Svatko tko pripada Kristu nosi u sebi Duha Svetog. Po sakramentima inicijacije primamo puninu njegovih darova koji nas vode i osposobljavaju da živimo onako kako nas Krist uči. Budući da smo stvoreni za vječnost, tako i naš pravi život počinje tek u vječnosti, zato ovdje Pavao ne misli na tjelesnu smrt nego na duhovnu. Svi ćemo tjelesno umrijeti, ali za ovog života treba sačuvati svoju dušu od vječne propasti. Čovjek to ne može svojim snagama zbog svoje grješne naravi, ali mu Duh u tome pomaže, ako čovjek želi s njime surađivati i koristi primljene darove.

Borba protiv grijeha

Usmrćivati tjelesna djela znači odupirati se grijehu. To je ponekad suviše teško, osobito ako su neki grijesi prihvaćeni u društvu kao normalni, pa njihovo odbacivanje označava borbe protiv grijeha kao »nenormalne«. Takve su borbe zahtjevnije, ali Duh je naš suradnik. Naša borba protiv bilo koje vrste grijeha čini od nas svjedoke kakvi su bili prvi kršćani. Mi nismo izloženi opasnosti gubitka života, ali ponekad jesmo u opasnosti od marginalizacije u društvu. No, veća patnja je veće svjedočanstvo i sigurniji put u vječnost. To je umiranje tijelu, radi života. Živjeti po tijelu je lakše i društveno poželjnije, ali nas udaljava od Krista i vodi tamo gdje nitko ne želi završiti, u vječnu propast. To su teške riječi, zato nas Pavao upozorava da, dok još imamo vremena, počnemo razmišljati o svojim postupcima, iskreno priznamo sebi svoje slabosti i grijehe i već sada započnemo borbu s njima. Tako ćemo ispuniti svoje kršćansko poslanje svjedočanstva, jer kršćanin svjedoči djelima. To će nam donijeti križ, ali će nas odvesti u vječnu radost.

Družba Kćeri milosrđa – 100 godina u Subotici (IV. dio)

Borba za djecu i sestre

Sirotište za dječake otvoreno je 5. studenog 1940. godine. Po otvorenju, dječaci iz Zavoda su premješteni u sirotište sv. Ante, a broj se vremenom i povećavao, te je tako tijekom 1941. i 1942. u sirotištu bilo 33 dječaka

Zavod svete Terezije, o kojem smo pisali u prošlom broju, s početka je bio sirotište za djevojčice i dječake, a onda je odredbom blažene Marije Propeptog Petković, trebalo osnovati posebnu kuću za dječake. Uprava grada Subotice se s time složila i podržala tu ideju. Odredba je brzo postala stvarnost i sestre su početkom studenoga (5. studenoga) 1940., u Zagrebačkoj ulici u Subotici otvorile sirotište svetoga Ante u kojem su bili smješteni dječaci, a s njima su radile časne sestre.

Sirotište svetog Ante

Kuću za dječake i kapelicu blagoslovio je apostolski administrator Bačke apostolske administrature biskup mons. **Lajčo Budanović**. Po otvorenju, dječaci iz Zavoda su premješteni u sirotište, a broj se vremenom i povećavao, te je tako tijekom 1941. i 1942., u sirotištu bilo 33 dječaka. Od njih su 22 išla u školu, a manji su bili u kući pod nadzorom sestre odgojiteljice. S djecom su radile: s. M. **Matilda Goričanec**, s. M. **Emila Špoljarić**, s. M. **Anastazija Erdeži** i s. M. **Konstancija Bilokapić**.

Kako stoji u zabilješkama Družbe, dječaci su imali zajedničke dnevne molitve, molili su kronicu, dobivali su pouke o duhovnom životu i lijepom vladanju. Kako bi sestre mogle raditi s djecom, Grad je davao pripomoć za uzdržavanje, i to za djecu koja su bila u uzrastu od 4 do 13 godina. Za vrijeme školskih praznika imali su izlete u prirodu, a sestre su se trudile da im ne manjka ničega za pristojan život kao ni ljubavi. Osim apostolata u odgoju i

pripravi za sakramente, u to vrijeme sestre su vodile kuhinju za 100 korisnika svaki dan. Obilazile su bolesnike u bolnici i po obiteljima.

Ratno vrijeme donijelo je nove promjene. Za vrijeme Drugog svjetskog rata mađarske vlasti su sestrama oduzele odgoj djece i mladih u Subotici. Sestre nisu imale izbora nego su bile prinuđene djecu predati na odgoj mađarskim vlastima, a one su se povukle u župu svetoga Roka – u Zavod svete Terezije u Subotici.

Budući da su sada bile u Zavodu i bez posla, bilo je upitno njihovo uzdržavanje, te su one preuzele uređivanje tri gradske crkve, radile su ručni rad, plele su... Povremeno bi dobile pomoć od sestara iz Argentine, koja im je, kako stoji zapisano, puno značila. Nekoliko sestara se preselilo u Hrvatsku na nove službe, a sirotište svetog Ante je zatvoreno 1. siječnja 1946.

Važni datumi tijekom djelovanja sestara u Subotici

5. srpnja 1923. godine sestre započinju svoje djelovanje u Subotici.

1. rujna 1930. počelo je upisivanje u Dječje obdanište i s vodstvom ženskih omladinskih društava Križarice i Patronaže.

16. siječnja 1936. Družba je kupila kuću kraj Zavoda s malim dvorištem, koja će služiti za gospodarstvo.

1. rujna 1937. otvoreno je sirotište u Zavodu. Grad Subotica smjestio je u redovničku kuću djecu na brigu sestrama. Grad je plaćao za svako dijete prema dogovoru.

Osim toga, grad se brinuo za ogrjev, rasvjetu za cijelu zgradu.

1. kolovoza 1941. sestre koje su radile u *Kolevci* dobile su otkaz i morale su se iseliti. One su došle u Zavod sv. Terezije: s. **Klara**, s. **Rafaela**, s. **Melita**, s. **Edvina**, s. **Adelajda**, s. **Miroljuba** i s. **Getsemana**.

Marcela Peić Gavran predala je svoju kućicu u Gundulićevoj ulici samostanu i Zavodu sv. Terezije, s tim da je sestre prime pod stare dane i pruže joj sve potrebno. 3. siječnja 1945. blago je u Gospodinu preminula, a dozvolom poglavara, njezina kuća je prodana i za dobiveni novac napravljena je fasada zavoda sv. Terezije i ofarbani prozori.

U srpnju 1945. gradske vlasti ukinule su plaćanje za djecu, a 1. prosinca došla je naredba od vlasti da se moraju raspustiti sva djeca iz sirotišta, te je zabranjen rad internata Zavodu sv. Terezije.

1946. sestrama je oduzet sav rad. Sestre iz sirotišta i *Kolevke* su došle u Zavod i trebalo ih je sve uzdržavati. Tako su sestre preuzele prati crkveno rublje iz tri crkve, ponešto ručnog rada koje su znale, pletenje čarapa, džempera...

1947. – 1950. kroz ove poratne godine sestre su se posvećivale više molitvi, savjesnim vršenjem dužnosti, nezapaženim radom uz kojega je trebalo dobro pregnuti da si zarade koricu kruha i svoje uzdržavanje. Najmile su jedno zemljište i svaki dan su išle saditi i obrađivati zemlju da im urodi nešto povrća. Iako nije bilo održavanja sastanaka s katoličkim društvima, djevojke su se okupljale oko sestara u pjevačke zborove i tako su se održavale tijelovske procesije, ali samo unutar crkve. Sestrama su ukinute karte za živežne namirnice.

1951. preminuo je župnik sv. Roka i veliki dobročinitelj samostana mons. **Blaško Rajić**. Sestre su za njegov sprovod organizirale oko 50 djevojaka u bijelim narodnim nošnjama, a na sprovodu je bilo oko 30 tisuća vjernika.

1951. na molbu nasljednika vlč. **Željka Kokića** i uz dozvolu poglavara sestre preuzimaju kantorsku službu u župnoj crkvi sv. Roka. Prva sestra orguljašica bila je s. **Blaženka Vojnić**.

1953., kako bi se lakše uzdržavale, sestre su počele peći hostije za franjevačku crkvu njihovim strojem za pečenje i rezanje. Zatim je preuzeto pečenje hostija za Aleksandrovo, Đurđin i Kalvariju, a također pranje crkvenog rublja za tri crkve.

Doktor **Šercer**, očni liječnik, smjestio je kod sestara na po 15 dana očne bolesnike, tu je činio očne operacije i sestre su njegovale te bolesnike dok se nisu oporavili i to je bila velika pomoć za uzdržavanje.

1961., na molbu novog župnika sv. Roka vlč. **Ivana Kujundžića**, sestre preuzimaju katehizaciju djece cijele župe. Prva katehistica je s. M. **Ljubimira Dorešić**.

1964. vjeronauk u župi sve više napreduje. U kući se iste godine uvukla struja na 220 volti, a zatim je bilo potrebno uređenje kuće i malanje zidova. Dana 3. prosinca održan je tečaj šivanja i kroja pa su tome prisustvovala i sestre: s. **Sibila**, s. **Vinka** i s. **Natalija**.

1. ožujka 1965. »bila je prva sveta misa na narodnom jeziku u bazilici sv. Terezije koja je odslužena pred svim svećenicima da svi vide i čuju kako će to biti uz prisustvo naroda i redovnica«, stoji u spisima.

27. lipnja 1965. u župnoj crkvi služena je sveta misa na novom koncilskom oltaru, okrenutom prema narodu.

8. prosinca 1965. završio je u Rimu Koncil i sve redovnice su išle u subotičku katedralu za svečani doček biskupa.

1966. Iza Koncila nastala je Jubilarna godina, narod je išao u određene crkve. U Subotici katedrala je određena za Jubilarna hodočašća, i svi su hrlili da dobiju oprost. 17. travnja 1966. bio je određen za sve redovnice grada Subotice s određenim programom. Ove godine je upriličena prva sveta pričest djece iz svih gradskih župa u katedrali, što je bilo veoma lijepo i pobudljivo.

5. lipnja 1966. obavljena je proslava 125. godišnjice župe sv. Roka.

1967., Grad Subotica je htio smjestiti u naš Zavod sv. Terezije defektnu djecu do 16 godina, ali poglavari nisu dozvolili.

U rujnu 1967. su počeli radovi u kući. Bušen je bunar u dvorištu pored zgrade kako bi sestre imale pitku vodu, te ne bi morale vodu donositi s ulice što je bilo vrlo neugodno za redovnice. Tada je i sprovedena kanalizacija iz suterena u postojeći bunar u dvorištu.

17. prosinca 1967. – na Materice je održana prva akademija (iza rata) u dvorani u samostanu s novonapravljenom pozornicom.

Ž. V.

nastavlja se

Podaci i fotografije korišteni iz arhiva Družbe

O prezimenima bačkih Hrvata (XLIX.)

Šokčić (Ilanković)

Antroponimija (imena, prezimena i nadimci) i genealogija (rodoslovlja) predstavljaju bogat izvor za povijest bačkih Hrvata. Međutim, njihovo istraživanje je dugotrajan i složen proces. To je iskusio na svojoj koži i **Joso Šokčić**, subotički novinar koji je usporedno sa svojim novinarskim poslom istraživao biografije bačkih Hrvata (**Boza Šarčević**, **Kalor Milodanović**, **Mijo Mandić**) i epohu gradonačelnika **Laze Mamužića** u povijesti Subotice (1884. – 1902.). Od 1925. do 1941. radio je za mađarski list *Bácsmegyei Napló*, povremeno pišući i za beogradsko *Vreme*, a poslije Drugog svjetskog rata za *Hrvatsku riječ*. Međutim, ostao je najbolje upamćen po svojoj knjizi *Subotica pre i posle oslobođenja* (1934.), koja je doživjela drugo izdanje (1938.) i po uređivanju lista *Neven*. On je 1935. pokrenuo list pod nazivom *Neven*, koji s prethodnim istoimenim listom (glasilom Hrvatske seljačke stranke, a prije toga Bunjevačko-šokačke stranke) nije imao nikakve veze. U početku je Šokčićev *Neven* izlazio jedanput mjesečno, a poslije tjedno. Po sadržaju i karakteru bio je to jedan tipičan prorežimski list namijenjen u prvom redu bačkim Hrvatima. Štoviše, protivnici su ga nazivali službenim ili poluslužbenim Jevtićevim i Stojadinovićevim glasilom.

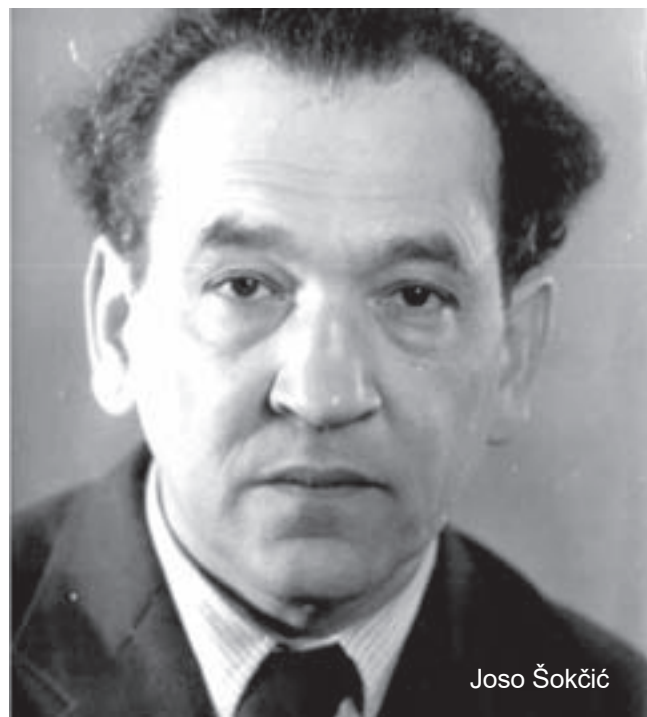
Prešutna podrška nasilju

Bogoljub Jevtić bio je od 1934. do 1935. predsjednik vlade Kraljevine Jugoslavije i nalazio se na čelu Jugoslavenske nacionalne stranke. Međutim, dio članstva JNS-a obrazovao je posebnu Jugoslavensku radikalnu zajednicu, na čijem čelu se nalazio **Milan Stojadinović**, koji je do početka 1939. obavljao funkciju predsjednika vlade i ministra inozemnih poslova. Čovjek europskog iskustva, široke erudicije, te snažne karizme i discipline, Stojadinović je okupio veliki broj pristaša, učvrstio pozicije Kraljevine Jugoslavije u inozemstvu i praktički stvorio sve preduvjete da postane neka vrsta malog **Hitlera** i **Mussolinija**, čijem liku i djelu se divio. Šokčić je bio samo jedan od mnogih koji su malog jugoslavenskog diktatora, svjesno ili nesvjesno, podržavali, smatrajući da su unitarizam i centralizam jedini način na koji je moguće održati jedinstvo Kraljevine Jugoslavije. Podrška Stojadinoviću je u praksi značila punu podršku nasilju, koje je trajalo intenzivno sve do Stojadinovićeve smjene početkom 1939. Šokčić je svoj list *Neven* djelomično stavio u funkciju vladavine Stojadinovićevog terora.

Priznanje zablude

Šokčić je kroz stupce *Nevena* napadao Hrvatsku seljačku stranku kao antidržavnu i zastupao tezu o Bunjev-

cima kao četvrtom jugoslavenskom plemenu sve do konca 1939., kada je u članku *Kraj jedne zablude* otvoreno priznao da je punih petnaest godina od 1924. do 1939. vodio oportunističku politiku za koju je dobijao »samo mrvice s bogatih trpeza« (Neven od 1. XII. 1939.). Dodao je da su ga znanost i raspoloženje samih Bunjevaca uvjerali da su Bunjevci doista Hrvati: »U međuvremenu smo čitali, a saznali i drugim putem, za naučne radove nikih naučenjaka. Oni su ispitavši poriklo Bunjevaca i Šokaca utvrdili da smo hrvatskog porikla (...) Prid ozbiljnim čovikom ne može biti više problem hrvatstvo Bunjevaca, jer je ono sasvim dokazano i – jer tako osića velika većina

Joso Šokčić

Bunjevaca«. Na koncu, Šokčić je zaključio da »politika Bunjevci ostanite Bunjevci nije primljena u narodu i ona se drži i sada samo pomoću vrlo tankog konopca«.

Genealogija

Šokčić je iza sebe ostavio biografiju Boze Šarčevića, preporoditelja i sljedbenika **Ivana Antunovića**, koja je objavljena u *Godišnjaku ZKVH-a* za 2019. Ondje se nalazi i Šarčevićeva genealogija. Šokčićeva genealogija pak izgleda ovako: **Đuro** i **Oliva Jakočević** (vj. 16. XI. 1749.), **Mate** (r. 19. II. 1766.) i **Barbara Tumbas Loketić** (vj. 14. V. 1797.), **Adam** (r. 11. IV. 1799.) i **Roza Jelašić** (vj. 17. XI. 1819.), **Bolto** (r. 4. I. 1822.) i **Marija Lovrenčić** (vj. 24. V. 1841.), **Antun** (r. 8. VI. 1860.) i **Teréz Kádár** (vj. 1. I. 1900.), **Joso** (r. 7. IV. 1902.) i **Irena Balog** (vj. 2. IX. 1926.). Šokčić je imao sina **Ivana Vladimira** (r. 5. X. 1927.), koji je, po kazivanju **Milovana Mikovića**, umro negdje u Africi. Šokčićevi preci su u prvo vrijeme usporedno koristili prezime **Ilanković** i Šokčić.

Ekipa za opsluživanje vršalice

Vršidba je pri kraju, a fotografiju kako se radilo na njoj pronašli smo u ladici **Kriste Očanović** iz Đurđina. Snimljena je početkom 1960-ih u Đurđinu, a čuva ju jer je na njoj njezin otac **Pajo Šomođi**. Radio je on, kako kaže Krista, 22 godine na vršalici kao *ranjač*.

Posao za sve

Osim *ranjača*, na vršalici su radili slamari, ljudi na sitnoj i krupnoj pljevi, *snopljari*, *džakoši*, *mereši*, čovjek na traktoru i *bandaš*. Bio je ovo težak posao te je praksa bila da svaki radnik ima svoga partnera, kako bi skupa radili, odnosno kako bi se mijenjali u poslu. Promjena radnika bila je nakon dva *mereša* (mjerenje ovršene pšenice u vrećama na vagi, često je mjera bila 6 ili 12 džakova).

Na vršalici su radili i muškarci i žene, i stariji i mlađi. Tako su s pljevom uglavnom radile žene. Nosile su one i vodu i radile gore na *dobu*. Slamari su po pravilu bili stariji ljudi koji su je djeli u kamare (nebaliranu), a mlađi muškarci bili su zaduženi za najteže poslove poput *ranjača*, upravljali su traktorom koji je pokretao vršalicu itd.

Sve ove radnike okupio je *bandaš*. On je odabrao ekipu koja će opsluživati vršalicu cijelu sezonu vršidbe, što je trajalo i duže od mjesec dana. Išli su oni od salaša do salaša s vršalicom i vrlo cijele dane. Bio je to mukotrpan posao, ali se, kako se Krista sjeća, moglo i dobro zaraditi.

Pored radnika za vršalicu, *bandaš* se morao postarati i tko će kuhati za sve njih. Sjeća se Krista obitelji **Ivan-dekić** iz Đurđina koja je, kako kaže, »godinama ranila mašinu«, donosili su radnicima hranu. Gdje god da su vrli, nosili su za njima doručak, ručak i večeru.

22 radnika

Radnici su s vršalicom išli od salaša do salaša. Iako je preteča današnjih kombajna, vršalica nekada nije radila na njivi. Posao košenja žita radio se ručno. Pokošeno žito vezalo se i sadijevalo u kamare, te je ondje dolazila vršalica. To mjesto u dvorištu zvalo se *guvno*.

»Žito se s kamare bacalo gore na vršalicu. Ondje su bili *mereš*, *ranjač* i žena s nožem koja je sjekla snoplje i davala *ranjaču*. Potom je *ranjač* žito bacao u doboš«, priča nam Krista.

Nakon završenog posla žito je bilo u džakovima, kamara slame sadjevena, a pljeva ostavljena sa strane. Prema riječima Kriste, pljeva se nekada miješala s blatom i koristila za žbukanje.

Na fotografiji se vidi 22 radnika. Pajo je drugi s desne strane, a pored njega stoji **Bela Kujundžić**, čovjek koji mu je bio partner na vršalici više od 10 godina. Koliko je naša sugovornica mogla prepoznati lica, fotografirani su svi Đurđinčani: **Vujević**, **Vuković**, **Poljaković**, **Šomođi**, **Kujundžić**, **Ostrogonac**, **Orčić** i **Marinkić**.

Naša sugovornica, iako nam je znala sve ovo ispričati, kaže kako nikada nije radila na vršalici. Bila je najmlađa u obitelji i njezin posao je bio nešto drugo. »Moji su svi radili na vršalici, i brat i sestre. Jedne godine je radio tata, dvi sestre i brat. Samo mama i ja nismo. Ja sam bila najmlađa, pa mi je posao bio da grijem vodu u kotlu u litnjoj kujni i kako je ko dolazio tamo su se prali«, priča nam snaš Krista.

J. D. B.

Ljetni oratorij

Učetverostručen broj djece!

U tjednu iza nas održan je Ljetni oratorij za djecu na marijanskom svetištu na Bunariću. Oratorij je okupio rekordan broj djece i mladih, gotovo 300 – 230 djece i 50 animatora iz Subotičke biskupije, a bilo je gostiju i iz Hrvatske.

U trajanju od pet dana, od ponedjeljka do petka, djeca su plesala, molila, imala misu svaki dan, družila se, imala brojne radionice, »vodeni dan«...

Bili su podijeljeni na mlađi i stariji uzrast i u okviru svakoga bilo je četiri ekipe. Svaka grupa imala je originalna imena poput *skorup* (bijeke majice), *grašak* (zelene majice), *poštari* (žuti)...

Najviše polaznika bilo je iz Subotice. Djeca su se okupila iz čak sedam župa, a došla su djeca i iz Žednika, Đurđina, Male Bosne, Bajmaka, Gornjeg i Donjeg Tavankuta i Mirgeša. Gosti iz Hrvatske bili su iz Slavonskog Broda i Hvara.

Organizatorica i voditeljica Subotičkog oratorija **Vedrana Cvijin** kaže kako je i više nego zadovoljna odazivom djece, jer se u odnosu na prvi, prije sedam godina, broj djece na ljetnom oratoriju učetverostručio.

»Na prvom oratoriju je bilo 60 djece, prije dvije godine 120, prošle 180, a sada ih ima 230. Broj animatora nam se također povećava svake godine«, kaže Vedrana

i dodaje da je Subotički oratorij aktivan cijele godine jer posjećuju župe diljem biskupije, ali i da su im ovaj Ljetni i Zimski oratorij najmasovniji.

Tema ovogodišnjeg oratorija bila je »Četiri dječaka iz don Boscovog oratorija«. Kako nam Vedrana pojašnja-

va, cilj upravo ove teme je predstaviti djeci kako ne moraju svi biti na isti kalup već da, iako su svi različiti, mogu stići do zajedničkog cilja, a to je biti svet.

U bogat program organizatori za ljetni oratorij svake godine pripremaju za djecu jedan kuhani obrok, majice u bojama za ekipe te organiziran prijevoz s nekoliko autobusa.

J. D. B.

Radionice u župi sveti Juraj

U župi sveti Juraj u Subotici realizirane su različite kreativne i duhovne radionice za djecu i mlade. Radionice su održavane subotom u prijedopodnevnim satima, a program za mlade srijedom navečer. Sadržaj radionica pratio je crkveno vrijeme kroz godinu, a animatori radionica bili su župni vikar vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov** te vjernici laici **Iva** i **Lea Molnar** i **Adrijana Vukmanov Šimokov**.

»Rad s djecom kroz radionice bio je usmjeren na kršćanski odgoj i kvalitetno provođenje slobodnog vremena djece u druženju i zajedništvu. Osim kršćanskog odgoja, kroz video prezentacije nastojalo se prikazati i prenijeti djeci i mladima važnost očuvanja hrvatskog jezika, tradicije i običaja hrvatskog naroda u Bačkoj«, rekao je vlč. Vojnić Mijatov.

U cilju poboljšanja kvalitete ovih radionica nabavljen je projektor, laptop, printer, materijal i okrpja za kreativne radionice za hvaljujući natječaju Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

H. R.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 m od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za formiranje površine javne namjene – za potrebe utvrđivanja javnog interesa na k. p. br. 3746/5 K.O. Stari grad u Subotici (naručitelj projekta – Grad Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o urbanističkom projektu od 14. do 20. srpnja 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet-skoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 14. do 20. srpnja 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavještenja o javnoj prezentaciji je Katarina Buljović.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 11. 7. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Poznanstva i putovanja

Amitova zemlja

Posljednji muškarac kojeg sam upoznala bio je iz Libanona. Upoznali smo se u Segedinu. Došao je raditi u *Hummus* bar, gdje je radio i u Budimpešti. *Hummus* bar jedno je od mojih omiljenih mjesta kad jedem vani i kad ne jedem ribu na čardi. Prijatelj se zove **Amit**, a u ovom broju idemo u zemlju njegovog porijekla.

Službeni naziv Libanona je Libanonska Republika. Ova mala planinska zemlja nalazi se u istočnom dijelu Sredozemlja, između Sirije i Izraela, na Bliskom istoku. No, vjerujem da nikome danas Libanon nije nepoznat, u ova luda vremena u kojima živimo...

Ako razmišljamo kao turisti, zažmirimo na sve što znamo i što nam se događa, Libanon bismo mogli vidjeti kao pravi raj, spoj veličanstvene prirode, povijesnih i arheoloških nalazišta, žive i vibrantne kulture, fantastičnog noćnog života i sve to začinjeno izuzetnom i jedinstvenom kuhinjom.

Glavni grad Libanona je Bejrut, koji je ujedno i jedan od najživljih gradova na svijetu. Dom je kršćana i muslimana i istinski je multikulturalan i raznolik grad. Grad je nekada bio poznat kao »Pariz Istoka«, danas možete pronaći kafiće koji podsjećaju na one u Parizu, a europski stil arhitekture može se vidjeti posvuda. Bejrut je mjesto za mnoge aktivnosti; možete plivati u Sredozemnom moru i skijati u planinama u istom danu. Nekada najposjećeniji grad, kozmopolitski, zanimljiv, nepredvidiv, konzervativan i liberalan, mjesto gdje se Istok susreće sa Zapadom. Mjesto gdje se susreću mnoge religije. Poznat i cijenjen po izvan-

rednoj kuhinji, galerijama, muzejima, meka za luksuznu kupovinu...

Jasno je da je za najbolji ugođaj Bejruta potrebno u njemu provesti nekoliko dana, bez žurbe, samo šetati i disati. Međutim, postoje neke važne turističke atrakcije koje ne smijete propustiti. To su Nacionalni muzej u Bejrutu, s arheološkim zbirkama velike vrijednosti koje se odnose na prapovijest, bronzano doba, željezno doba, Grčku, Rim, bizantsko razdoblje i arapska osvajanja tijekom mamelučke ere. Dalje, Mohammad al-Amin džamija, najpoznatija džamija u Bejrutu i pravi amblem grada. Zatim Trg mučenika i svetište San Charbel. Za gastronomiju i noćni život pobrinut će se četvrt Al Hamra, a za krajolike koji oduzimaju dah Stijene golubova.

Sada, kada smo pokupili i fantastične zalaske, i mnoge satove povijesti i kulture, spremni smo zakoračiti u dalju priču o Libanonu.

Mali grad Balbek bitna je turistička destinacija. Samo na prvi pogled gradić uskih uličica i trgovina, ovaj grad je drevno mjesto poznato i kao »Akropola Istoka«. Iz te gradske vreve sasvim neočekivano izranja jedno od svjetskih čuda. Antički lokalitet. Gradili su ga Feničani, Grci, Rimljani, Turci... Ovaj grad je dokaz nestvarne ljepote prohujalih vremena. Nikada nije u potpunosti dovršen. Svetišta i hramovi bogova Bacha, Jupitera i Venere bili su napravljeni od mekog pješčenjaka, sa stupovima visokim i do 22 metra. Za izgradnju stupova crveni kamen dolazio je čak iz Asuana. Značajan je i *Trudni kamen*, jer su na njemu dolazile nerotkinje i molile se. Kažu da se taj običaj zadržao do danas. U davna vremena na tom poznatom putu svile kao važnom trgovačkom mjestu nastao je grad koji je bio važan zbog blizine Damaška. Problem je bilo močvarno tlo. Netko se dosjetio i zasadio eukaliptus, drvo koje suši zemlju. Grad je nestao, ali stabla eukaliptusa su još uvijek tu.

Kada govorimo o drveću, priča o cedru mnogo je značajnija kada je Libanon u pitanju. Ali ne možemo sve ispričati odmah, nešto mora ostati i za nastavak.

Gorana Koporan

Najstariji i najpoznatiji teniski turnir na svijetu

Wimbledon

Ovoga i idućega tjedna u istoimenom mjestu pokraj Londona igra se teniski turnir za koji znaju i oni koji ne igraju ili ne prate tenis. Jer za Wimbledon i njegovu tradiciju je svatko čuo. Više ili manje...

Povijest turnira

All England Lawn tennis and Croquet Club je privatni klub osnovan 23. srpnja davne 1868. godine na imanju pored Nursery roada, isprva samo kao kriket klub. Osam godina kasnije (1876.), ponajviše zahvaljujući **Walteru Cloptonu Wingfieldu**, klub usvaja i novi sport – tenis (Lawn tennis), koji je nastao kao verzija igre real tennis (igrao se u zatvorenom prostoru) na otvorenom prostoru i po novim, opće prihvaćenim i ujednačenim pravilima koja se, osim određenih sitnijih pojedinosti (visina mreže, razmak servisne linije od mreže), nisu mijenjala do današnjih dana. Već samo godinu kasnije, povijesne 1877. godine, točnije 9. srpnja organizirano je prvo službeno tenisko natjecanje u Wimbledonu na kome su, uz uplatu kotizacije od 1 gvineje (1,05 funti sterlinga), sudjelovala 22 tenisača. Pred oko 200 gledatelja (s plaćenim ulaznicama od 1 shillinga), nakon desetak turnirskih dana u prvom finalu slavio je **Spencer Gore** protiv **Williama Marshalla** (6:1, 6:2, 6:4). Nagrađen je srebrnim pokalom (sponzorirao ga je sportski magazin *The Field*) i novčanim iznosom od 12 gvineja. Prva pobjednica ženskog turnira bila je **Maud Watson**, koja je u finalu 1884. godine bila bolja od **Lilian Watson** (6:8, 6:3, 6:3).

Godine 1884. odigran je prvi ženski turnir – Ladies singles, a turnir muških dubl preseljen je s terena sveučilišta Oxford. Ženski parovi i mješoviti parovi počinju se igrati od 1913. godine. Na ovom prostoru tzv. starog Wimbledon turnir se održavao sve do 1922. godine kada je preseljen na prostor klupskog imanja na Church roadu, gdje se i danas igra.

Goranov povijesni naslov

Jedini hrvatski naslov pobjednika Wimbledon osvojio je **Goran Ivanišević** 2001. godine, iako je prije toga igrao u tri finala (1992., 1994., 1998.). Da njegov uspjeh ostane zauvijek zapamćen govori i činjenica kako je na Wimbledon stigao s pozivnicom kao 125. tenisač svijeta, a na putu do besmrtnog trofeja je svladao: **Moyu**, **Jonnsone**, **Safina**, **Rusedskog**, **Roddicka**, **Henmana** i u finalu (igranom u ponedjeljak 9. srpnja – **Raftera**) (6:3, 3:6, 6:3, 2:6, 9:7).

Zasigurno najveća novina otkako se turnir igra na travi Wimbledon je postavljanje pokretnog krova na Centralnom terenu (Center Court) što je na određeni način i simbolični povratak na same korijene tenisa koji se isprva, u svom nastajanju, igrao u zatvorenom prostoru. Prvi, povijesni susret, koji se igrao (djelomice) pod krovom bio je duel ženskog turnira između Ruskinje **Dinare Safine** i Francuskinje **Amelie Mauresmo**, dok je prvi kompletno odigrani susret pod krovom odigrao upravo Britanac (Škot) **Murray** protiv Švicarca **Wawrinke**. Prvo wimbledonsko finale, istina i djelomice vani, pod krovom (od trećeg seta) odigrali su 8. srpnja 2012. godine Švicarac **Federer** i Škot **Murray**.

Besmrtni pobjednici i pobjednice

Pobjednik ili pobjednica Wimbledon ostaju zauvijek »besmrtni« u svijetu tenisa, jer biti slavodobitnik na najstarijem, najpoznatijem i najprestižnijem turniru je velika stvar. A kada se taj uspjeh još nekoliko puta ponovi... Prvi višestruki pobjednik u muškoj konkurenciji (amaterska era) bio je **William Renshaw**, 7 naslova (1881. – 86. i 1889), potom slijede braća **Lawrence**, 5 (1902.-06.) i **Reginald Doherty**, 4 (1897.-90.), te **Anthony Wilding**, 4 (1910.-13.). U modernim vremenima ističu se, redom, **Fred Perry**, 3 naslova (1934.-36.), **Rod Laver**, 4 (1961.-62., 1968.-69.), **Bjorn Borg**, 5 (1976.-80.), **Boris Becker**, 3 (1985.-86. i 1989.), **Pete Sampras**, 7 (1993.-95., 1997.-2000.), **Roger Federer**, 8 (trenutačni rekorder, 2003.-07., 2009., 2012., 2017.) i **Novak Đoković**, 7 (2011., 2014.-15., 2018.-2022.).

U ženskoj konkurenciji apsolutna rekorderka je **Martina Navratilova** s 9 osvojenih naslova (1978.-79., 1982.-87., 1990.), slijedi **Helen Wills Moody**, 8 (1927.-30., 1932.-33., 1935., 1938.), **Dorothea Lambert Chambers**, 7 (1903.-04., 1906., 1910.-11., 1913.-14.), **Steffi Graf** 7

(1988.-89., 1991.-93., 1995.-96.), **Serena Williams** 7 (2002.-03., 2009.-10., 2012., 2015.-16.) i dr.

Nagradni fond

Počevši od prvoga turnira odigranog 1877. godine i nagradnog fonda namijenjenog pobjednicima do današnjeg Wimbledona 2023. on se kontinuirano uvećavao, osobito nakon početka tzv. Moderne ere. Tako je, primjerice, 1968. godine ukupni nagradni fond iznosio 26.150 funti, a danas je nevjerovatnih 44.700.00 funti. Pobjedniku i pobjednici u singl konkurenciji će pripasti 2.350.000 funti. Dok pobjednici i pobjednici muških i ženskih parova dijele 600.000 funti, nagrada u mješovitim parovima je 128.000 funti.

D. P.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i čl. 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

Urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za dogradnju kompleksa poljoprivrednog domaćinstva – salaša u cilju prenamjene u kompleks – etno turizma na k. p. br. 14146 i 14147/1 K. O. Novi grad u Subotici

(naručitelj projekta – »BONIDO MES« d.o.o.)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o urbanističkom projektu od 14. do 20. srpnja 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet-skoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 14. do 20. srpnja 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

POGLED S TRIBINA

EP mladih

Iako je Hrvatska (U21) mlada nogometna reprezentacija davno ispala s tekućeg Europskog prvenstva koje se igra u zajedničkoj organizaciji Rumunjske i Gruzije, moramo se ipak dodatno osvrnuti na ovo zbilja kvalitetno natjecanje darovitih nogometaša pred kojima je budućnost. Naime, nakon neprolaska skupine (ispadanje u prvoj rundi) oglasili su se brojni kritičari »mladih vatrenih« i salve komentara su ih dočekale na povratku doma. Ali, rasplet četvrtfinalnih duela i viđena igra i rezultati rivala iz kvalifikacijske skupine, Španjolske i Ukrajine, bacaju posve drugačije svjetlo. Naime, Španjolci su, istina s dosta muke pogotkom u produžetcima (2:1), svladali izuzetno neugodnu momčad Švicarske (prošla skupina ispred Italije), dok je Ukrajina posve nadigrala Francusku (3:1) i pokazala kako odlična igra protiv Hrvatske (2:0) nije bila slučajnost. Tako su se »naše dvije momčadi« uspjele plasirati u polufinale i praktično uspjele izboriti nastup na Olimpijadi (što je davnašnji san Hrvatske u ovoj staro-

snoj kategoriji), a u međusobnom duelu odlučit će o plasmanu u veliko finale EP-a. Na drugoj polufinalnoj strani nalazi se par Engleska – Izrael, očekivan za jednog od glavnih favorita, ali posve iznenađujući za mladu momčad Izraela. Uspjeli su proći skupinu ispred Njemačke (branitelja trofeja), a potom nakon boljeg izvođenja penala u četvrtfinalu svladati i domaćina Gruziju. Summa summarum, viđeni nogomet na ovoj vrhunskoj nogometnoj smotri mladih reprezentativaca je odličan, a za pojedina imena koja su ovdje bljesnula uskoro će znati sva nogometna javnost. S te strane su i hrvatski nogometaši već itekako viđeni i zapisani u bilježnicama najpoznatijih skauta i menadžera, pa se uskoro već može očekivati i poneki iznenađujući transfer. Konačno, uzmimo u obzir kako je za Hrvatsku na ovom prvenstvu, po svojim godinama, mogao igrati (ozljeda) i **Joško Gvardiol**, trenutačno najskuplji branič na svijetu oko kojega se otimaju najveći klubovi današnjice. Ali i bivši *hajdukovac* **Stipe Biuk**, kojega njegov američki klub *Los Angeles* nije želio pustiti na ovo natjecanje. S ova dva izvanserijska talenta vrlo vjerojatno bi i rezultat Hrvatske bio znatno drugačiji.

D. P.

Umotvorine

- * Laži su uvijek glasne, istina je uvijek tiha.
- * Onaj tko leti sam ima jača krila.
- * Budi tu za druge, ali nikad ne ostavljaj sebe.

Vicevi, šale...

- Prijatelju, znaš li engleski?
- Znam.
- Što je »Welcome«?
- Aaaaa, prostirka ispred vrata!

- Što ti je draga?
- Je l' meni piše na čelu da mi je nešto?
- Pa kako si nacrtala obrve, kao da nešto piše...

Mudrolije

- * Čudovišta ne spavaju ispod vašeg kreveta, ona spavaju u vašim glavama.
- * Ako se ne znaš odlučiti oko nečega, baci novčić, jer ćeš, dok je u zraku, shvatiti na koju stranu se nadaš da će pasti.
- * Budi dobra osoba, ali ne troši vrijeme dokazajući to.

Vremeplov – iz naše arhive

Takmičenje risara, 2007.

Gustiranje

Piše: Ivan Tumbas

Kopun

Niki dan za jutro sidimo u ambetušu pa raspredamo šta bi valjalo radit. Pivac kukuriče od ranog jutra, al ne ko obično. Već dosadio so tim kukurikanjem, pa sam ga munio korovskom metlom. Dedara mu njegovog, cigurno će bit kaki gostivi danas. Gledim, pivac je baš goropadan. Taj dan se baš niki ociko. Sitim se jednog dana kad je došo komšija Pere s deranom da kupi jaja, jel mu tribalo za tortu jel će kumovat u Tavankutu. A tortu će praviti čuvena tortarka snaš Liza, koja ga uputila di da kupi jaja. Dok moja reduša nije spremila jaja koliko je zapovijeđeno, nas trojca smo očli vidit josag. Deran se izmako od nas. Pivac nas je u stopu pratio. Deran ko deran: niki se zatrčava ko i drugo dite. Dok smo mi očli u košaru da vidi Pere konje i krave, najdared deran više iz petni žila »u pomoć«. Oma mi napolje, kad deran se uzventro na badanj kuružnje pa plače. Trese se, plače i zapomaže. Pivac doli sve skače da ga dovati. Oma ga odvijam ogrizinom što mi bila pri ruki. Siroma deran sav izgripan po čitavom tilu. Sav drće kako se poplašio od ovog bohoca. Nana je otrla dite vlažnom krpom, namazala dite maščom. Pitamo derana kako se to desilo. On u stravu jedva izdivani: »Kad ste vi očli u košaru, zatrčo se i krilom me udario pa skočio na me. Mamuzama i kljunom me čapo po glavi i di je dovatio«, kroz plač je divanio. Sav se tresao od strava što je priživio. To je bilo prvo njegovo tiskanje na dicu ko mlad zupan. Posli je tisko na svako čeljade koje nije pozno, i mlado i staro. Bio je opasniji od ma kakog kera pulina.

Ručali smo pa svako na svoju stranu radit. Pivac furtom se ne manjiva kukurikanja. Tu ništam oko podne prid užnu jedna limuzina stane prid ogradu. Zavežem vaške. Kad ono rodovi došli zvat u svatove. Jave se oni »Faljen Isus«, ja otpozdravim »Isus faljen navik bio, ajte dragi gosti«. Oma mi š njima u čistu sobu. Tute oni izdeklamuju o svatovima, di kad, kako. Zvani smo s muške strane. Nazdravimo i čestitamo svatove. Kazli smo da rado dolazimu u svatove. Vele oni »žurimo, moramo obać tušta svita«. Na vatacama od ambetuša je bio pivac. Kako su oni kročili iz ambetuša, pivac skoči na žensko čeljade, upravo na glavu i izgrebe je, izudara krilima. O, sramote! Čeljad nas zovu u svatove a pivac napo goste. Gustiram: ıćeš ti u lonac. U tom bisu da sam ga uvatio, oma bi mu sudio. Sumiram: otiću iz ovi stopa kod bać Jose. On je znao uštrojit pivca, al ne smim kast nani, jel je to bio njezin ljubimac. Tako je i bilo. Došo bać Josu rano sutradan i uštrojio pivca. E, dedara ti tvojeg, sad više nisi pivac već kopun, bićeš ti miran. Nana sutradan pita: »Jestel vi, dico, vidili kako se pivac niki prominio, još ni ne kukuriče«. Nas dvoje stegnemo ramenima pa se viščinimo. Pivac više nije bio goropadan već ko uštrojen maćak. Samo oko kuće lebenzuje. Ni se više ni kosirio na mlađe zugane pivce koji su gazili kokoške. Tušta godina smo spominjali u divanu našeg pivca kopuna. A u svatovima je bila pripovitka i sprdnja od divana kako je pivac napo svekrovu na pozivu za svatkovanje. Posli nikolgog vrimenta za dicu smo opravili prelo, di smo uz tamburaše i veselje poili pivca kopuna.

Rič po rič

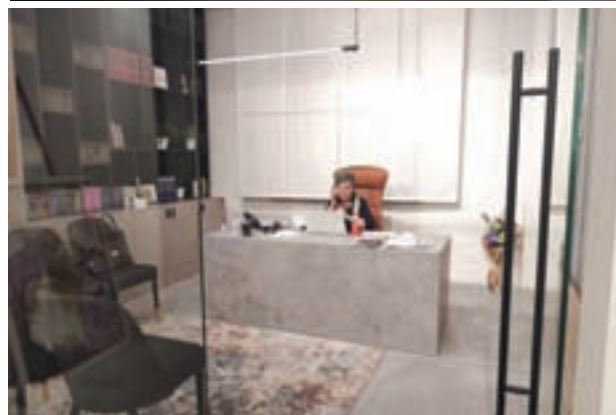
Piše: Željko Šeremešić

Sam triba dočekat

Prošlo to vrijeme, a ništa od divana na klupčice. Študiram da j' lipo potlipodne pa će možda bit divana. Ponesem moj stolčac, metnem ga nuz klupčicu a ja se ispružim na nju. Zagledo se u dudove grane. Taman počo drimat kad čujem kako tabanju, čujem graju. Baka Janja se ko toičke bisi na kantora kako j' sviro i pivo na mise odviše žalosne pisme da j' na silu suze morala sustavljivat. Friško se dignem, one posidale. Baka Janja počinje: »Čeljadi, ta nikad dočekat ovo lito. Svima dosta već ti kiša i komaraca. I žito triba vršit. Do prošle godine se već se sve površilo do Petrova, a sade eno kažu Petrovo došlo i prošlo a u ataru ni na po posla. Polegnitog, vlažnog ko nikad. Sade nikad dočekat da se prosuši a bome biće i čekanja na vage, oćel primit jel neće. I koliko će otet«. Baka Manda će: »Jest, Janjo, mi uvijek štagod čekamo. Eto i škulu smo uvijek rad dice čekali da se već završi pa su nas iznenadili ove godine. Završili ko prija reda, a radi se mal ovako mal onako. Sade svi čekamo kako će nam se i di dica upisat. Ta od tog silnog študiranja, što moderno kažu planiranja, nas uvijek štagod dočeka što nismo planirali«. Strina Evča ko osvitlana, vala su joj potrefili divan, što b' moderno rekli »temu«, nastavlja: »Ni to baš tako. Bome država j sve pripravlila, ako j' površito malo mokro prosušice se i primiće se. Ako se šta malo apciguje zbog vlage to tako mora. U cilom svitu je tako. A i kraj škole smo vala dočekali. Biće nikako, kako naši kažu. Tu j' nastala Božja volja na koju se ni moglo uticat i eto završila se kako-tako. I na kraju se sve lipo poklopilo. Sade i dica eto možu it ranije na raspust pa i na morje«. Baka Marici vidim baš ni pravo. Divani kako j' na njevi njiva žita odviše malo, na oće kad glediš. Da ako još bude i vlažno neće bit dobro. Pa će: »Pa sad ako vlast još ni pripravlila novaca za pomoć potli one skupoće kod sijanja, vala bolje zaparloit neg radit. A na morje ove godine ne znam oće it moji. Kažu da su gledali na mobilnom i da j' skupoća velika svagdi. Bome, ko nema za morje dočeko j' da se kuplje u kanalu«. Baka Tonka zaostala ko uvijek. Namišća maramu, pa će i ona: »Eto, nikad dočekat i ove komarce ope da poništimo. Niki dan dočekali da je prsku, a nji još više i još bisniji. Nikad dočekat da ji nema. A bome čujem kako ovi penzioneri što su se upisivali da bi u banju nikako da dočeku da već jedanput odu. Bome oni su vamo najvažnije glasačko tilo i tribalo bi ga poštivat a ni da moru čekat. Ako j' štagod obećano, onda triba i da bude«. Gledi baka Janja u mene. Študiram od čega da krenem. Najbolje ovako: »Na Petrovu u crkve sve manje, a i pod šatrama. Kako vidim, bolje vrime teško da ćemo dočekat. U škole ni dragi Bog ne pomaže. Na vršidbe su nas uvijek pokrali kako dada kaže. Jel na vage, jel na vlage, jel na cine. Dočekat bolje nikad, možda ni onda. Na morje bome nećemo it jel odviše papreno. Komarce uvijek dočekamo, a otpratimo je kad dragi Bog kaže. U penzionere se ne razumim, nek dočeku šta im dragi Bog da«.

U NEKOLIKO SLIKA

Nova redakcija *Hrvatske riječi*

Debela uzlivanca s višnjama

Iza nas je vrijeme zrijanja višanja, te vam stoga ponovno donosimo recept u kojima se koriste. Ovoga puta pekli smo debelu uzlivancu s višnjama, kolač koji je gotovo zaboravljen. Bila je ovo poznata slastica među bunjevačkim Hrvatima koja nije važila za pretjerano svečano jelo, ali je zbog punine okusa bila omiljena i često pravljena. Pekla se uzlivanca uglavnom srijedom ili petkom kao dio ručka uz juhu. Može se praviti i kao zaseban kolač, a zbog višanja i domaćeg skorupa s kojim se posipa svježinu ima i sutradan.

Sastojci:

1 svježi kvasac
prstohvat soli
1 kg mekog brašna
0,5 l mlijeka
1 šalica šećera
2 jajeta
0,5 kg višanja
1 šalica skorupa

Priprema:

U izmrvljen kvasac dodati sol i žlicu šećera te 2 dl mlakog mlijeka. Ostaviti 10-ak minuta da se kvasac dignu. Za to vrijeme pripremiti veću posudu u koju staviti 0,7 kg brašna i pola šalice šećera. Dodati kvasac, jaja i postupno ostatak mlijeka i brašna. Zakuhati

malo »krenulo«. Peći na 180 stupnjeva oko pola sata ili po potrebi duže. Kolač će tijekom pečenja udvostručiti svoju visinu, stoga je važno peći ga u dubokom plehu kako ne bi iscurio vani.

Pečeni kolač ostaviti da odstoji koju minutu da se prohladi te ga sjeći na veće kocke.

tijesto na mekano. Ostaviti da odstoji 15-ak minuta te ga rastanjiti oklagijom na 2 cm. U prethodno pripremljeni i namašćeni duboki pleh za pečenje srednje veličine staviti tijesto i rukom ih blago utisnuti u smjesu. Na njega poredati višnje i posuti ih ostatkom šećera. Potom sve zaliti domaćim skorupom. Ostaviti da odstoji sve u tepsiji 10-ak minuta kako bi tijesto još

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

GODIŠNJI KONCERT

HKPD "Matija Gubec"

Srdačno vas
pozivamo na godišnji
koncert folklornog odjela
HKPD "Matija Gubec", koji će se
održati u nedjelju 09.07.2023. sa
početkom u 19.30 sati, u Domu kulture
u Tavankutu.

Radujemo se vašem dolasku!

Cijena ulaznice 250 dinara.